

A-7219

Duplum

**Suurtükivägi Kindlustatud
Rinde Kaitse.**

B. Kirel järele Vene keelest
A. Buldas-Bullers.

1930.

üktivägi Kindl

B. Kirei järele Vene keelest
A. Buldas-Bullers.

16992

1930.

2

M. H. LINNISTE TRÜKK, NARVA

A-7219

1930.

Sissejuhatav märkus.

B. F. Kirei, maailmasõjaaegseid Vene silmapaistvamaid suurtükiväelasi, kirjutas 1916–1917 a. kaks brošüüri: „Выводы из применения артиллерийских масс при атаке“ ja „Артиллерия обороны“. Mõlemad brošüürid paistsid silma oma asjalikkusega ja neis ülesseatud suurtükiväe kasutamise põhimõtted leidsid varsti üldist tunnustamist. 1917 a. Vene oktoobri revolutsiooni ja sellele järgnenud kodusõja mõllus jäid mõlemad brošüürid unustusse, seni kui 1926 a. nad ilmusid juba Nõukogude Vene väljaandes eriraamatuna pealkirjaga „Артиллерия атаки и обороны“.

Käesolev töö kujutab B. Kirei „Артиллерия обороны“ tõlget 1926 a. N. U. väljaande järel. Tõlge ei ole mitte sõnasõnaline.

15. mail 1930.

A. Buldas-Bullers.

S I S U K O R D.

	lhk.
I. Sissejuhatus	5
II. Üldmärkmmed	5
III. Suurtükiväe jaotus ja juhtimise organiseerimine	8
IV. Suurtükiväe kaitseplaani	12
V. Vaatluspunktid	13
VI. Patareide tulepositsioonid	16
VII. Vaatluspunktide ja tulepositsioonide moondamine	18
VIII. Vaatlusteenistus	19
IX. Teenistus tulepositsioonil	22
X. Side	24
XI. Eellaskmine	26
XII. Suurtükiväe valmisoleku kontrollimised	27
XIII. Suurtükiväe tegevus lahingu vaheaegadel	31
XIV. Võitlus vastase suurtükiväega	32
XV. Suurtükiväe tegevus vastase lähenemise ajal	33
XVI. Vastase suurtükiväeline ettevalmistus	34
XVII. Vastase rünnak	35
XVIII. Vastulööök	37
XIX. Taandumine tagavara positsioonile	38
XX. Suurtükiväe tõkkesõit	39
XXI. Naaberdiviiside vastastikune abistamine	42
XXII. Suurtükiväe kaitseplaani näide	43
XXIII. Lõppsõna	48

L i s a d.

Lisa 1.	Lennukite tulistamine kergetest väli- ja mäe- kahuritest	50
	Seljataguses asuvate punktide kaitsmine lennu- kite vastu	53
" 2.	Gaasivastane võitlus suurtükiväes	54
" 3.	Tankidevastane võitlus	56
" 4.	Suurtükiväele vajaliste tabelite ja skeemide nimestik	58
" 5.	Tulepositsiooni skeemi näide	
" 6.	Patarei laskesektori skeemi näide	
" 7.	Suurtükiväe kaitseplaani näiteskeem	
" 8.	Suurtükiväe kaitseplaani tabel	

Suurtükiväelaste higi
lunastab jalaväelaste
vere.

I. Sissejuhatus.

Jälgides vaatluspunktidest meie positsioonide rünnakuid sakslaste ja austerlaste poolt võis tihti tähelepanna järgmist: pealetungivaid vastase ahelaid tulistasid vaid patareid, mis asetusid otse rünnatava raiooni taga; naaberdiviiside, isegi rügementide, suurtükivägi rünnaku tagasilöömisest osa aga ei võtnud, vaatamata sellele, et nende raioonides oli vastane täiesti passivne.

Ometi on võimalik ja tarvilik, loobudes suurtükiväe tegutsemise kitsarinnalisest piiritlemisest „oma diviisi“ raiooniga, pealetungivat vastast vastu võtta kõikide nende patareide aegsasti organiseeritud tulega, missuguste laskeulatus seda lubab.

II. Üldmärkmed.

1. Kaitsel on suurtükiväe tähtsamaks ülesandeks:

- a) takistada vastast vallutada meie eesliini kaevikuid;
- b) takistada vastase osalise edu laiendamist meie seljataguses;
- c) abistada meie jalaväge vastase väljalöömises vallutatud raioonidest.

Kallaletungi kestel on vastane kõige tabatavam momendil, mil ta läbib neutraal riba, kus puuduvad kaevikud, millede ta võiks varju leida meie suurtükiväe tule eest ja kus purustatud traattõkete mass loob tuntava takistuse kiireks edasiliikumiseks. Siit näeme, et kaitsel on esimese järgu tähtsusega suuta neutraal riba ükskõik missugusse ossa koondada kõige lühema aja jooksul maxi-

maalse arvu suurtükkide tuld hoolimata sellest, missuguste rügementide, diviiside, korpuste või isegi armeede koosseisu need suurtükid kuuluksid.

Sarnase tulitõkke loomine ongi suurtükiväe pea ülesandeks kaitsel.

2. Pealetungil on otstarbekohane paigutada patareid vastasele võimalikult lähemale — eesmärgiga: toetada meie jalaväe edasiliikumist vastase seljataguses võimalikult kauemini suurtükiväe tulega. Kaitsel on suurtükiväe ülesanded teised: patareid peavad suutma tulistada vastase kaevikuid ja tema lähedat seljatagust, neutraal riba, meie kaevikuid ja meie seljatagust; vastase paigunemise kaugema sügavuse tulistamine omab teisejärgu tähtsuse. Seega peab kaitsel mitte vähem kui pool suurtükiväest paigunema nii, et ta suudaks mõjuvalt tulistada vastase ja meie kaevikuid ja meie seljatagust; teiste sõnadega: pool meie suurtükiväest peab paigutatud olema kolme või enam kilomeetri kaugusele meie eesliini kaevikutest*) (soovitav — teise kindlustatud joone taga). Teine osa suurtükiväest peab suutma tulistada meie kaevikuid, neutraal riba, vastase suurtükiväge ja seljatagust; teiste sõnadega: teine pool suurtükiväest peab asetuma lähemal kui kolm kilomeetrit meie eesliini kaevikutest*). Üksikud rühmad ja suurtükid, eriti 42" ja mäening 3" — 1913 kahureid on kasulik paigutada vahetult kaevikute taha — kaugete märkide tulistamiseks ja laskmiseks otsekohe sihtimisega.

3. Õnnestub vastasel läbimurre laiemas ulatuses, on kogu meie suurtükivägi, kui ta pole ešeloneeritud sügavusse, korruga kriitilises seisukorras ja on sunnitud alustama tagasiliikumist. Tagajärg — kõige kardetavamal momendil, mil jalavägi valmistas end vastukallaletungiks või on sunnitud liikuma tagavaraposisioonile, tekib seisak suurtükiväe laskmises ja seega üldse kaitsmises.

*) Vastupanuposisiooni eelservast.

Eriti tuleb seda silmaspidada juhtudel, kui jalavägi asub juhuslikul, peale ebaõnnestunud pealetungi sissevõetud positsioonil, kus harilikult jalaväe kaitse süsteemil puudub sügavus.

4. Kahjuks, paljud ei kujuta omale ette seda vahet suurtükiväe paigunemises kalallaletungil ja kaitsel: diviisile on antud korraldus asuda pikemaajalisele kaitsele, patareid aga saavad käsu: „asuda vastasest mitte kaugemale kui 2 kilomeetrit“. Et igal patareil on oma surnud maaala, jääb sarnasel käsuandjal silmapaari vahele. Tulemus: kaitsja suurtükivägi saab tulistada vastase seljatagust ja kaevikuid, neutraal riba ja meie kaevikuid mitte.

Silmapilgul, mil vastane on vallutanud meie eesliini kaevikud, meie jalaväe vastukallaletung pole aga veel organiseeritud, ainult suurtükivägi oma tulega suudab takistada vastase laiali valgumist meie seljataguses. Selleks aga peab ta olema vastavalt paigutatud.

5. 122 mm. ja 152 mm. haubitspatareisid tuleb paigutada kahurpatareidest ettepoole, sest haubitsad leiavad võrdlemisi kergesti tulepositsioone.

Nende asetamine tahapoole ainult sellepärast, et nad kuuluvad „raskete“ liiki, oleks jäme eksimine nende ideaalsete suurtükkide tehniliste ja taktiliste omaduste õige ärakasutamise vastu.

6. 106 mm. ja teised kaugelaskjad kahurid on määratud vastase seljataguse tulistamiseks, mitte aga meie kauges seljataguses leiduvate tulepositsioonide ärakasutamiseks. Kaugelaskjatele süsteemidele ei tohi anda märke, mida võivad tulistada harilikud kerged kahur- ja haubitspatareid. 106 mm. kahurite märkide raioon algab 4–5 kilomeetri kaugusel vastase eeslinist. Teadmine, et patareil tuleb tulistada ainult kaugeid märke, võimaldab patarüli valida hästivarjatud tulepositsiooni meie eesliini

läheduses (surnud maaala võib suur olla). Pealegi veel laskmise piiramine ainult kaugete märkidega vähendab kaugelaskjate suurtükkide torude suurt kuluvust, kuna kauged märgid ilmuvad võrdlemisi harva.

7. Tuleplaani koostamisel tuleb arvestada mitte teoreetiliste andmetega, vaid tegelikult kasutada olevate suurtükkide arvuga ja laskemoona hulgaga ning kaitseloigu suurusega.

8. Patareide tulepositsioonide valimise ja määramise aluseks peavad olema vastase paigutuse ja meie positsioonile juurdepääsude flankeerimise võimalused.

Kahjuks, paljud sellega ei arvesta ning:

1) ei luba oma patareidele asuda väljapoole oma väeosa kaitseloigu piirisid „igasuguste arusaamatuste“ ärahoidmiseks;

2) on ekslikul arvamisel seega, et patarei peab alluma selle väeosa ülemale, kelle piirkonnas ta asub, ja täitma selle väeosa tuleülesandeid.

Paljud suurtükiväelased katsuvad flankeerimisest kõrvalepuigelda:

1) majanduslikkudel põhjustel — flankeerimist võimaldava asetuse juures saavad patareid laiali paisatud;

2) telefoniside lihtsustamise pärast;

3) tulejuhtimise hõlbustamiseks;

4) peaasjalikult aga — harjumusest tegutseda frontaalse tulega.

III. Suurtükiväe jaotus ja juhtimise organiseerimine.

1. Kogu diviisi suurtükiväge käsutab diviisi suurtükiväe ülem, kes allub vahetult divülile. Kui divül leiab, et ühele isikule käib terve diviisi suurtükiväe juhtimine üle jõu, määrab ta diviisi suurtükiväe ülemale abilise. Asja huvides on, et diviisi suurtükiväe ülem elaks ja oleks toidul diviisi staabis.

2. Juhtimise hõlbustamiseks ning elava side tagamiseks jalaväega, tuleb suurtükivägi jaotada

gruppidesse, vastavalt eesliinil olevatele jalaväe rügementide arvule. Vene kerge suurtükiväe koosseisud¹⁾ maailmasõjas olid kokkuseatud eeldusel, et diviis saab töötama brigaadidega (diviis koosnes 4 rügemendist). Sõda aga näitas, et diviis ei tööta mitte brigaadidega, vaid rügementidega. Sellepärast tuli suurtükiväe koosseisulist organisatsiooni lõhkuda. Et suurtükiväe brigaadis ohvitserid üksteist hästi tundsid, sarnane koosseisude killustamine lahingkäigu peale üldiselt halvavalt ei mõjunud.

3. Rasket suurtükiväge, eriti 48" haubitsaid, vajab iga rügemendi lõik, mis on põhjuseks, et rasked divisjonid reeglina saavad tegutsema üksikute patareidena, erijuhustel isegi rühmadena ja üksikute suurtükkidena. Kõik rasked patareid peavad alluma vastavate lahinguliste suurtükiväe gruppide ülematele, mitte aga oma orgaanilistele raskete divisjonide ülematele. Nendest igasuguste „diviisi“ ja „korpuse“ raske suurtükiväe loomine ei ole soovitatav, sest meie materjaalsete võimaluste ja lahingrinnete pikkuse juures saavad vastavad diviisi ja korpuse suurtükiväe juhid asuma eesliinist liiga kaugel. Peame meelespidama, et prantsuse korpus oma hiigla suurtükiväe arvu juures kattis vaid 7—8 kilomeetrit rinnet. Välisriikide mõõtudega ei tohi meie seega arvestada.

4. Oletame, et jalaväe diviis sai ülesande organiseerida kaitset lõigus, mille pikkus rinnetpidi on 10 kilomeetrit. Diviis asetab võitlusjärku 3 rügementi ja ühe rügemendi varru. Diviisi suurtükiväe koosseisu kuuluvad:

6	patareiline kerge brigaad . . .	36	76,2 m/m. kahurit.
2	„ haubitsa divisjon . . .	12	48" haub.
1	„ raske divisjon . . .	4	106" kahurit.

*) Vene kerge välisuurtükivägi koosnes maailma sõjas brigaadidest, missugused kuulusid diviiside koosseisu. Iga brigaad jagunes kahte divisjoni à 3 patareid divisjonis. Patareid olid algul 8 suurtükilised, hiljem 6 suurtükilised. Raske välisuurtükivägi oli maailmasõja algul korraldamisel ja jagunes üksikutesse haubitsa- (müüser-) ja raskedivisjonidesse à 3 patareid divisjonis. Kerged haubitsa patareid olid 6 suurtükilised, rasked patareid 4 suurtükilised. A. B. B.

5. Väljamineks üksikutele rügementidele antud lõikude tähtsusest, maastikust, rügementide lahinguväärtusest ja muudest tingimustest, võiksime näitlikult kogu suurtükiväe ära jaotada gruppidesse järgmiselt:

A. Parempoolne grupp (1-se rügemendi lõigus)

Grupi ülem — 1-se kerge patarei ülem.

1-ne kerge patarei	6 suurt.	76,2 m/m.
3-dast raskest patareist	2 „	106 m/m.
1-st haubitspatareist	2 „	48"

KOKKU: 10 suurt. 4 klm. peale

B. Keskmise grupp (2-se rügemendi lõigus):

Grupi ülem — haubitsa divisjoni ülem.

2-ne ja 3-as kerged patareid	12 suurt.	76,2 m/m.
1-st haubitspatareist	2 suurt.	48"

KOKKU: 14 suurt. 4½ klm. peale.

C. Vasakpoolne grupp (3-da rügemendi lõigus):

Grupi ülem — 2-se kerge divisjoni ülem.

2-ne kerge divisjon	18 suurt.	76,2 m/m.
2-sest haubitspatareist	4 suurt.	48"
3-ast raskest patareist	2 „	106 m/m.

KOKKU: 24 suurt. 2½ klm. peale.

6. Gruppide ülemad alluvad vahetult diviisi suurtükiväe ülemale. Grupülide määramisel tuleb arvestada nende läbisaamisega vastavate jalaväe rügementide ülematega. Peab meelespidama, et jalaväe rügementide ja gruppide ülemate isiklik halb läbisaamine võib halvavalt mõjuda kogu lahingukäigu peale.

7. Igasuguste arusaamatuste ärahoidmiseks ja alalise isiklise side tagamiseks on soovitatav, et suurtükiväe grupi ülem ja jalaväe rügemendi

ülem elaksid koos, ehk vähemalt lähedast naabruses. Kui kohapealsed olud seda ei luba, tuleb jalaväe rügemendi ülema juurde grupist elama määrata keegi teine suurtükiväe juhtidest. Määramine peab sündima rügemendi ülema nõusolekul.

8. Grupi vastutada olev riba peab ühtuma rügemendi kaitselõiguga ja mõlemate üksuste tegevus peab olema kokkukõlastatud. Suurtükivägi peab igati vastu tulema jalaväe nõudmistele. Oma soovidega pöörab rügemendi ülem grupi ülema poole, kes neid peab täitma. Kui rügemendi ülema nõudmised pole üldse teostatavad ehk lähevad lahku diviisi suurtükiväe ülemalt saadud juhtnööridest — teeb otsuse diviisi ülem.

9. Sarnaselt korraldatud alluvuse vahekordade juures on iga rügemendi lõigus kaks iseseisvat juhti. On diviisi paigal, ehk tegutseb korrapäraselt — sarnaselt korraldatud alluvuse vahekorral erilisi halbtusi ei ole. Juhutub aga, et diviisi peab ootamata ja ettevalmistamatult taanduma, — võib rügemendi ja grupi ülema iseseisev tegutsemine esile kutsuda tõsiseid arusaamatusi. Selle vältimiseks on võimalik talitada kahte moodi:

a) Jalaväe rügemendi ülemale antakse õigus, vastase pealetungi korral, anda suurtükiväele positsioonidelt lahkumise käsu. Sellest momendist peale allub grupp täielikult, kuni diviili erikorralduseni, rügemendi ülemale.

b) Suurtükiväe gruppide ülemad saavad alluma rügementide ülematele peale seda, kui diviisi suurtükiväe ülem on kokku seadnud suurtükiväe kaitseplaani, on patareidele äramääranud ülesanded, on organiseerinud tõketele ja naaberdiviiside abistamise. Rügemendi ülemate võimupiirisid piiratakse aga selles mõttes, et patareide ümberpaigutust nad ei saa ette võtta ilma diviisi suurtükiväe ülema nõusolekuta.

Missugust talitamise viisi valida, oleneb jalaväe rügementide, suurtükiväe gruppide ja diviisi suurtükiväe ülema võimetest ning läbisaamisest üksteisega ja diviisi ülemaga.

10. Jalaväge saatjate patareide tuli tuleb sisse võtta üldisesse suurtükiväe kaitseplaani.

Nende ümberpaigutust korraldab jalaväe rügemendi ülem oma äranägemise järele. Ettevõetud ümberpaigutusest peab ta teatama rügemendi lõigus tegutsevale suurt. grupi ülemale vastavate muudatuste sisseviimiseks suurtükiväe kaitseplaani.

IV. Suurtükiväe kaitseplaani.

1. Suurtükiväe kaitseplaani koostaja peab põhjalikult tutvunema maastikuga ja kaevikute asetusega. Vastasel korral võib plaan olla väliselt eeskujulik, sisuliselt aga läbiviimata ja tegelikule olukorrale mitte vastav.

2. Suurtükiväe kaitseplaani koostajateks on diviisi suurtükiväe ülem koos gruppide ülematega. Nemad uurivad maastikku ja meie ning vastase kaitse ehitusi, määravad ära, isikliku luure andmetel ja divülilt ning rügülidelt saadud näpunäidete järele, tähtsamad raioonid ning suunad, tutvunevad meie jalaväe asetusega, tema tegevuse kavatsustega ja alles siis asuvad plaani koostamisele. Suurt. kaitseplaani peab sisaldama:

- 1) meie suurtükiväe tegutsemist vastase üldise kallal-letungi korral;
- 2) suurt. tegutsemist vastase õnestunud läbimurde korral mitmes võimalikus suunas;
- 3) vastase läheda ja kauge seljataguse tulistamist;
- 4) võitlust vastase suurtükiväega.

Plaani koostamise põhiideeks olgu — võimalus koondada iga neutraalriba ossa, kõigeliühema aja jooksul maximaalse arvu suurtükide tuld.

3) Elulise, olukorrale vastava suurt. kaitseplaani koostamine ripub suurelt ära koostajate võimetest.

Suurtükiväe ja jalaväe kaitseplaanide kokkukõlastamiseks on tarvilik, et suurt. kaitseplaani koostamisest võtaksid osa ka rügülid.

Plaani koostamisel toovad suurt kasu õhuülesvõtted ja isikute näpunäited, kes tunnevad vastase seljatagust—lendurid vangid, meie agendid j. n. e.

4. Igal suurt. grupil on oma kaitseriba mille eest ta vastutab. Grupi iga patarei saab aga veel lisaülesande (d) — vastase seljataguse tulistamiseks ja võitluse läbiviimiseks vastase suurtükiväega. Lisa ülesannete määramise aluseks on sarnased asjaolud, nagu: patarei võimalus tulistada pikuti tulega teatud teed ehk orgu, võimalus flankeerida vastase kaevikuid, teatud patarei vastase kauget seljatagust tulistada lubav laskeulatus jne. Ei ole tähtis, et näiteks, parempoolse grupi patarei saab märgi, mis asub vasakpoolse grupi ribas ja ümberpöörduvalt.

On vanemad suurtükiväe juhid kogu hingega asja juures ja tunnevad korpuse ülemad neile kaasa on võimalik ja tarvilik läbiviia vastase seljataguse tulistamist naaberdiviisi patareide flankeeriva tulega.

5. Grupi ülem, tutvunenud jalaväe rügemendi kaitseplaaniga, seab kokku koos rügemendi ülemaga — grupi suurtükiväe kaitseplaani. Tuleülesandeid patareidele peab ta määrama nii, et neutraal ribas, mis asub grupi vastutada olevas kaitsealuses, ei oleks ühtegi kohta, mis poleks vaadeldav ja kaitstud suurtükiväe tulega. Igale patarele antakse peale selle teada lisaülesanded, mis patareil täita üldise suurtükiväe kaitseplaani järele.

V. Vaatluspunktid.

1.*)

2. Grupi ülema vaatluspunkt on soovitatav valida jalaväe rügemendi ülema vaat-

*) Käsitab ajast mahajäänud divüli ja divsuurtüli vaatluspunktide (mitte komandopunktide) korraldamist. Sellepärast minu poolt välja jäetud.

luspunkti kõrval. Juhtub, et lahingu kestel rügl lahku mõnesugustel põhjustel vaatluspunktist,**) läheb temaga kaasa tema juurde määratud suurtükiväe sideohvitser; grupi ülem aga jääb vaatluspunkti.

Grupi ülema vaatluspunkt ei tohi olla meie eesliinist kaugemal, kui 3 kilomeetrit. Teisest küljest ei ole soovitatav seda kaugust palju vähendada, sest vastase edu korral on grupül, lähedase vaatluspunkti juures, sunnitud teda varsti maha jätma ja seega kõige kriitilisemal momendil jääb grupp mõneks ajaks ilma juhita.

3. Igal patareil peab olema mitu vaatluspunkti:

I. Peavaatluspunkt. Sellest punktist peavad avanema laiad ja head vaatlusvõimalused. Teda ei ole soovitatav valida eesliini, eriti siis, kui vastane asub lähedal ja on oodata tema kallaletungi. Kuid vahest võib olukord seda siiski nõuda.

Peavaatluspunktis viibib alati, kas patarül ise või üks rühma ülematest.

II. Eelvaatluspunkt — kaevikutes, selle pataljoni või kompanii lõigus, mis asub patarei vastutada olevas ribas. Olenevalt kaugusest vastaseni, tema tegutsemise intensiivsusest, vaatlusvõimalustest peavaatluspunktist, meie jalaväe meeleolust ja muust — asub vaatluspunktis kas vaatleja, vaatleja-ohvitser või koguni puudub valve; öösel ja udu korral peab eelvaatluspunktis tingimata asuma kas vaatleja või vaatleja-ohvitser.

III. Tagavara vaatluspunkt (id) Alustab vastane suurtükiväelist ettevalmistust, — lakkab eelvaatluspunkt mõne aja pärast töötamast; need peavaatluspunktidest, missugused vastane on kindlaks teinud, võe-

**) Kirei näib olevat arvamisel, et rügl viibib lahingus normaalselt vaatluspunktis. Tõenäosem on, et rügl viibib lahingus vaatluspunktis harukordadel, normaalselt aga oma komandopunktis. Kirei vaade on seletatav nähtavasti sellega, et tema ei eralda vaatluspunkti ja komandopunkti, seega Kirei rüglil vaatluspunktil oleks ühtlasi meie rüglil komandopunkti tähendus.

takse tule alla ja nad peavad oma tegevuse ka lõpetama; edasi lõpetavad tegevuse need vaatluspunktid, mis asuvad raioonides, kuhu vastasel õnnestub sisse tungida.

Kõik see kohustab iga patareid varakult sisse seadma tagavara vaatluspunkti(d), missugune oleks telefoni ühenduses tulepositsiooniga. Vaatlusvõimalused tagavara vaatluspunktist peavad vastama punkti ülesandele. Vaatlejaid temas harilikult ei peeta; ainult aeg-ajalt peavad telefonistid kontrollima telefoni juhede korrasolekut. Vastase suurtükiväelise ettevalmistuse algul või kui on põhjust oodata vastase ootamata kallaletungi, tagavara vaatluspunkti seatakse sisse alaline valve.

Tagavara vaatluspunkt on soovitav valida lähemale patarei tulepositsioonile.

IV. Eriülesandega vaatluspunkt — eriülesande täitmiseks (tee, oru, küla tulistamine), kui eelpool tähendatud vaatluspunktid selleks ei kõlba.

V. Vaatluspunkt tõkketule läbiviimiseks naaberraiooni(de)s — kui tõkketule raiooni pole näha ühestki eelpool tähendatud neljast punktist. Valve — analoogiline valvele tagavara vaatluspunktis.

4. Nägemata alade skeem joonistatakse vastavates eeskirjades ettenähtud reeglite järele.*)

Skeem tuleb valmistada mitte 2 verstaalse kaardi, vaid orienteerumisplaani**) järele. Ainult siis võib skeemi joonistaja kindel olla, et ta pole eksinud üksikute ehituste, metsatukkade, orgude jne. määramisega maastikul.

Skeem peab haarama kui mitte 360°, siis vähemalt meiteise kindlustatud joone nii vasakult kui paremalt poolt. Kunagi ei tohi piirduda sellega, mis näha stereotorust läbi vaatluspunkti

*) Meil on nägemata alade skeemi joonistamine kirjeldatud „Ajutistes juhtnõuades suurtükiväe luure- ja vaatlusteenistuse üle“ 1926 a. A. B. B.

**) Orienteerumisplaani all mõistab Kirei umbes 1:21000 määdulist, topograafiliselt kaardilt suurendatud ja tähtsamate kohaliste esemete ja punktidega täiendatud plaani, missugune seatakse kokku ja paljundatakse divstaabi korraldusel. A. B. B.

vaateavause. Blindaažist peab välja tulema ja vaatama, mis on näha paremalt, vasakult, eest ja tagant: teab, kus võib järgmisel hommikul ilmuda vastane, kellel õnnestus öö jooksul mõnes naaberväeosa raioonis läbi-murda.

VI. Patareide tulepositsioonid.

1. Tulepositsioonid.

1. Positsiooni valimisel peab patarei ülem välja minema patareile kaitsta antud neutraal riba flankeerimise võimalustest. Peale selle tuleb arvestada lisaülesannetega, mis patareil täita üldise suurtükiväe kaitseplaani järele ja naaber-raioonide ees oleva neutraal riba tulistamise võimalus-tega. Sagedasti tuleb tulepositsioon valida naaberdiviisi, isegi korpuse piirkonda. Paigutades patarei võõra rügemendi löiku, peab patarül sellest ette kandma löigus tegutsevale jalaväe rügemendi ülemale. Viimane on kohustatud patareid õigel ajal hoia-tama varitsevast hädaohust. Tähendatud rügemendi staa-bis või lähema pataljoni juures peab viibima patareist alaline käskjalg.

2. Naaberraioonide abistamine loob tar-viduse patareil olla valmis laskmiseks sektoris, mille laius 180° ja enam. Viivituste ärahoidmiseks tuleb tulepositsioonil igale suurtükile ette näha 2 — 3 asukohta. Eba-soodsa maapinna juures peavad need asu-kohad oma vahel ühendatud olema teera-daga suurtükkide ümberveeretamise hõl-bustamiseks. Teeradad tulevad ära maskeerida. Rinde muutusel võib selguda, et teatud suunades mõned suur-tükid ei saa suurte kattenurkade tõttu lasta. Nende jaoks tuleb otsida kõrval asukohad või nad tulevad paigutada suurtükkide vahele, missugused tulistada saavad.

3. Lisaülesannete täitmiseks tulevad üksikud suur-tükid või rühmad nihutada kaugemale ette või kõrvale.

Peab aga meelespidama, et ka need suurtükid peavad valmis olema osa võtma tõkketule moodustamisest meie positsiooni eelserva ette.

4. Igal patareil peab olema üks, kaks lähedat ja üks kaugel tagavara tulepositsioon taandumise korraks. Kõik tagavara tulepositsioonid tulevad aegsasti sisse seada. *)

Lähedatelt tagavara positsioonidelt tuleb toimetada tähtsamates suunades eellaskmist. Kauge tagavara positsioonilt — võimaluse korral.

2. Laskesektorid.

On suurtükid kohale asetatud, tuleb ära määrata patarei laskevõimalused. Selleks mõõdab iga suurtükk väiksemad sihikud sektoris, mis võimalust mööda haarakaks ka meie teise kindlustatud joone. Mõõtmist tuleb toimetada üle 1-00 nurgamõõtja jaotuse. Tselluloidringi abil kantakse saadud väiksemad sihikud orienteerumisklaanile. Saame iga suurtüki jaoks kõverjoone, mis määrab suurtüki tule lähema piiri; kaugema piiri määrab patarei asukohast, kui tsentrumist, tõmmatud kaar raadiusega, mis võrdub antud süsteemi praktilisele laskeulatusele. Asuvad patarei rühmad lahus, tuleb iga rühma sektor joonistada eri värviga. Patarei laskesektoris keem esitatakse grupi ülemale (v. lisa 6).

Grupi ülem saab skeemid viibimata div. suurt. staapi. Div. suurt. staabis skeemid paljundatakse. Asuvad mõned patareid lähestikku, võib nende skeemid ühendada. Seega on divülil, divsuurtülil ja grupülidel kasutada rida läbipaistval paberil joonistatud skeeme, missugused võimaldavad kiirelt ja täpselt selgusele jõuda, kui suure arvu suurtükkidest ja missugustest süsteemidest on võimalik teatud diviisi piirkonda tulistada.

Skeemide teisendid tulevad saata naaberdiviiside, diviisi suurtükiväe- ja suurtükiväe gruppide ülematele.

*) Mis määral tulevad tagavara positsioonid sisse seada pole selge.

VII. Vaatluspunktide ja tulepositsioonide moondamine.

1. Osavalt ja otstarbekohaselt läbiviidud vaatluspunkti moondamine pakub julgeolekuks enam kindlustusi, kui teab kui soliidilt püstitatud kaitseehitus. Meil tulid ette, isegi veel maailmasõja kestvuse kolmandal aastal vaatluspunktid, mis kaugelt silmapaistsid iseloomustavana künkana vaatlusavausega. Eriti nägid nii välja sapööride poolt ehitatud vaatluspunktid. Sapööride ehitusviisi juures nägi vastane tulevase vaatluspunkti asukohas esimesel päeval palkide virna ja hunnikuid värskest kaevatud mulda; sellele järgmisel päeval aga avausega küngast, mis ümbritsetud läikivate puulaastudega, telefoni juhtmestiku hoide teivastega ja telefonistide igavese askeldamisega.
2. Üksikult asuvat vaatluspunkti paljastavad harilikult igasugused välised eluavaldused: suits, telefonistide käimised, telefoni juhede ja nende hoideteivaste olemasolu jne. Sellepärast ei ole kunagi soovitav paigutada telefoni keskjaam vaatluspunkti. Teda peab ülesseadma vaatluspunkti lähedusse, tõmmates vaatluspunkti ainult kaks kaabliharu.
3. Maapealse vaatluse eest olid meie tulepositsioonid, eelikute asukohad ja vaatluspunktid moondatud enam-vähem rahuloldavalt. Õhuvaatluse suhtes oli aga moondamine puudulik. Tingitud oli see sellest, et moondamist õhuvaatluse eest suudavad läbi viia ainult need, kes on isiklikult uurinud õhuülesvõtteid ja seega kujutavad omale ette mis ja kuidas on õhust näha. Sellepärast on tarvilik, et igas patareis oleksid mõned õhuülesvõtted. Nendega tuleb tutvustada kogu patarei koosseisu.
4. Lage maastik loob tarviduse kasutada moondamiseks näilikke tulepositsioone. Neid peab valima nii, et nende tulistamine ei sünnitaks kellelegi kahju. Näilik tulepositsioon täidab oma ülesannet ainult siis, kui vastane peab teda tõelikuks tulepositsiooniks. Sellepärast tuleb näilik tulepositsioon väliselt korraldada sama hoolsalt

kui tõeline: peab ehitama numbrite kaevikud, suurtük-
kide alused, telefonistide peidikud jne. Väga kasulik on
näidata töö täitjatele võrdluseks õhuülesvõtet tõelisest ja
hooletult ehitatud näilikust tulepositsioonist. Vastase len-
nukite ilmumisel tuleb näilik positsioon elustada. Selleks
vahete-vahel näilikule positsioonile isegi välja tuua üks
suurtükk, missugune alustab tulistamist. Hakkab lendur
toimetama eellaskmist — tulevad numbrid eemaldada.

5. Samadel alustel tuleksid korraldada ka näilikud
vaatluspunktid.

Hästi korraldatud näilikkudel tulepositsioonidel ja
vaatluspunktidel on suur tähtsus ses mõttes, et vastase
kallaletungil tõmbavad nad osa meie vaatluspunktide ja
tulepositsioonide peale sihitud suurtükiväe tulest oma
peale.

6. Õhuülesvõtete peal tuntakse patarei tulepositsioon
ära suurtükkide kaevikute poolümarikkude kontuuride ja
igasuguste tulepositsiooni juurde tulevate teede ja teera-
dade järele. Nende teede ja teeradade sünnitajateks on
kuulikastide ja köökide juure- ja ärasõidud ja telefonistide
ning numbrite käimised. Iseloomustab neid aga asjaolu,
et nad jooksevad kokku ja lõpevad tulepositsioonil.
Isegi metsas ja põõsastes asuv tulepositsioon võib selteel
demaskeeritud saada. Sellepärast on tarvilik moondada
juurepääsu teid õhuvaatluse eest ja maksma panna lii-
kumise reeglid tulepositsiooni ümbruses. Nende reeglite
täitmist tuleb kategooriliselt nõuda.

VIII. Vaatlusteenistus.

1. Missugust valvet tuleb teatud vaatluspunktis pi-
dada, määrab ära grupi ülem. Jalaväe kaevikutes
asuvate eelvaatlejate teenistuskord mää-
ratakse kokkuleppel jalaväe rügemendi
ülemaga.

2. Patarei peavaatluspunktis asub alaliselt kas
patarül ise või üks rühma ülematest.

Peavaatluspunkti võib määrata ainult neid rühma ülematest, kes on grupi ülema poolt tunnistatud küllalt vilunuteks patareid tulejuhtimises. Lahingu ootel ja lahingu ajal peab peavaatluspunktis viibima patarül ja üks rühma ülematest. Üks rühma ülematest peab asuma eelvaatluspunktis ja tarviduse korral üks veel tagavara vaatluspunktis. Seega asuvad lahingu ajal mitmesugustes vaatluspunktides patareid ülem ja 2—3*) rühma ülemat.

3. Peale rühma ülemate asuvad vaatluspunktides vaatlejad.

4. Kõik vaatluspunktides asuvad ohvitserid ja vaatlejad tegutsevad vastavate eeskirjade ja isiklikkude kogemuste järele.

5. Vaatluspunkti päevaraamatut tuleb pidada tõeliselt. Ainult sel teel on võimalik ülesleida vastase nõrgad ja tähtsad kohad. Grupi ülem on kohustatud kõikide päevaraamatute andmeid perioodiliselt kokku võtma ja tulemustega tutvustama naabreid, rügementide ülemaid ja diviisi suurtükiväe ülemat.

6. Kui üldist orienteerumisplaani pole valmistatud, tuleb koos jalaväe ülematega kokku leppida tähtsamate kohaliste esemete nimetuste suhtes. Jalaväele tulevad teada anda ja maastikul ära näidata märgid, millede laskeandmed on suurtükiväel olemas.

7. Vaatluspunktis peab olema tahvel, kuhu on märgitud iga suurtüki laskeandmed kõikide märkide kohta, missuguste suhtes on eellaskmist juba toimetatud. Kõikide teiste tähtsamate kohaliste esemete ja punktide kohta kantakse orienteeruimisplaanile välja arvestatud sihiku, nurgamõõtja ja süütaja seaded.

8. Ohvitserid ja vaatlejad peavad põhjalikult tundma raiooni, missugust võib patareid tulistada. Selleks peab ära käima ka võõrastes vaatluspunktides. Peale selle peavad nad tundma vastase nähtavat kauget seljatagust,

*) Kuue suurtükilises patareis oli 3 rühmaülemat. A. B. B.

sest vastase seljataguse jälgimine lasub suurtükiväe peal.

9. Eelvaatluspunktis — olenevalt kaugusest vastaseni, tema aktiivsusest, vaatlusvõimalustest eelvaatluspunktist ja peavaatluspunktist, meie jalaväe meeleolust ja muust, asub kas ohvitser või vaatleja või puudub üldse valve. Vahel võib otstarbekohane olla, et eesliinil on grupi peale üks ohvitser ja igast patareist vaatleja.

10. Jõudes eelvaatluspunkti, ilmub eelvaatleja-ohvitser selle pataljoni (kompanii) ülemale juurde, kelle lõigus patarei vastutada olev riba, ja teatab temale patareil täita oleva lahingülesande. Pataljoni ülem selgitab olukorra ja näitab maastikul märgid, missuguste peale tema soovib suurtükituld. Edasi lepatakse kokku eelvaatleja täpse asukoha, side ja üldse kõikide tekkinud küsimuste suhtes. On pataljoni ülemaga läbi räägitud, tutvuneb eelvaatleja kõikide kompanide (rühmade) ülematega, hangib neilt teateid olukorra kohta ja näitab neile oma asukoha.

Eelvaatleja asukohta peavad teadma kõik eesliinil viibivad jalaväelased.

11. Eelvaatleja peab iga päev oma raiooni eesliini kaevikud läbi käima. Isiklikkude vaatluste ja järelepärimiste varal peab ta selgusele jõudma, mis nimelt sünnitab jalaväele kahju: vastase patarei, miinipilduja, kuulipilduja, välivahtkond, või midagi muu. Kuulipilduja ja välivahtkond tulevad otsekohe patarei tule alla võtta. Miinipilduja paigunemise raioon ainult siis, kui on loota tagajärgi. Patarei kohta aga tuleb jalaväelastele ära seletada, et patareid ei ole mõtet huupi tulistada, sest tulistamisest on kasu ainult siis, kui patarei on nähtav või kui tulistamine sünnib lennuki abil, et hoopis kasulikum on vastuseks vastase suurtükiväe tulele avada meie suurtükituli vastase sarnaste hellade kohtade peale, nagu pataljoni, rügemendi ja diviisi staabid, varude asukohad, kohad, kus asub päiviti kaevikutest lahkunud vastase jalavägi, lähema seljataguse tähtsamad teed jne. Ühtlasi tuleb jalaväelastele ära seletada, kuivõrd tähtis

on sarnaste vastase kohtade kindlaks tegemine ja sellest teatamine patarei vaatluspunkti. Samaks otstarbeks tuleksid ära kasutada ülejooksikud ja vangid. Nemad võivad eelvaatlejale maastikul ära näidata, kus asuvad vastase varjatud kuulipildujad ja miinipildujad, ülemate ja telefonistide blindaažid, tähtsamad vastupanupesad ja sõlmed, isegi patareide tulepositsioonid ja eelikute asukohad.

12. Äravahetatud osade asemele tulnud jalaväelasi peab eelvaatleja tutvustama olukorraga ning eelvaatleja ja jalaväe vahel senini tarvitatud läbikäimise korraga.

13. Mürskude kildude, süütajate, lõhengu kõla ja traektoriumi järskuse järele määravad eelvaatlejad vastase patareide süsteemi, kaliibri, arvatava asukoha, tulistamise viisi ja otstarve. Armee suurtükiväe staabist saadetakse väeosadesse juhendid, kuidas mürskude kildude järele määrata suurtüki süsteemi ja kaliibrit.

IX. Teenistus tulepositsioonil.

1. Rühma ülemad peavad lahingu ajal viibima vaatluspunktidest. Patarei tulepositsioonil jätkub vilunutest suurtükiülematest, isegi juhul, kui tulepositsioon on vastase suurtükitle all. Kui olukord eriti hädaohtlik, on hää, kui üks rühmaülematest asub tulepositsioonil, teine eelikute asukohas. Piiratud ohvitseride arvu juures on parem, kui hädaohu korral viibib üks rühmaülematest mitte tulepositsioonil, vaid eelikute asukohas.

2. Igapäevast toimkonda tuleb tulepositsioonil määrata nii, et korraga oleks toimkonnas ühe suurtüki meeskond:

suurtüki ülem — patarei korrapidajaks,
neli numbrit — vahtkonnaks,
üks number — abiks telefonistidele.

Peale määrustikus ettenähtute oleks patarei korrapidaja peakohuseks — vastase lennukite ilmunisel kõrvaldada kõik need välised eluavaldused, mis demaskeeri-

vad tulepositsiooni: kuivatamiseks välja pandud pesu ärakorjata, ahjude kütmine katkestada, juurdesõitnud kuulikastid ära peita või tagasi saata jne. Korrapidaja peab teadma kus asuvad patarei eelikud ja kuulikastid, naaberpatarei, rügemendi staap ja lähem sidumispunkt. Peale selle peab ta oskama juhatada teed diviisi staapi ja naaberrügementide staapidesse. Kuidas pääseb patarei vaatluspunktidesse ja eesliini kaevikutesse, näitavad ära telefonistid.

Tunnimehe peakohusteks, peale määrustikus ettenähtute, on — numbrite väliakutsumine alarmi korral ja patarei korrapidaja ning logu patarei meeskonna hoiatamine vastase lennukite ilmumisel.

3. Tulepositsiooni moondamine sünnib tulepositsioonil viibiva(te) ohvitseri(de) poolt antud juhtnööride järelle. Tähtis on hoolitseda selle eest, et moondamiseks tarvitatud materjal saaks õigel ajal vahetatud. Töö täitmine sünnib vanema suurtükiülemä juhatusel.

4. Numbrite kiireks kogumiseks on soovitatav korrapidaja telefonisti asukoht ühendada numbrite elamuga elektrikella abil. Vastasel korral hilineb numbrite kogumine mõne minuti võrra. Olukorrast olenevalt võib otsustarbekohane olla määrata ööseks iga suurtüki juure üks päevnik, kelle kohuseks numbrite äratamine. Võib juhtuda, et on tarvilik kogu meeskond jätta ööseks suurtükkide juure. Suurtüki(de) enneaegne äralaadimine võib sündida ainult patarüli erikorraldusel. Niiske ilmaga pole sarnane laadimine üldse lubatav.

5. Patarei ülemä abi blindaaž ja telefonistide blindaaž on otstarbekohane ehitada kõrvuti umbes 20 sammu patarei rinde keskkoha taga.

Maailmasõjas lasid vähe vilunud patarülid ehitada need blindaažid patarei rinde ühe tiiva peale „olenevalt tuule suunast“ unustades, et nüüdseaja lahing võib ühel positsioonil kesta kuude kaupa, mis aja jooksul tuul oma suuna mitu ja mitu korda muudab. Patarülabi tiivapealse asumise juures pole komandod tihtipeale teise tiiva peal

kuuldavad ja patarülabi ei näe küllalt hästi kõike suurtükke.

6. Iga suurtüki laskeandmed märkide kohta, missuguste suhtes eellaskmine toimetatud, peavad olema üleskirjutatud (hiljem litografeeritud). Need andmed peavad olema:

a) Kõikide patarei suurtükkide kohta:

- 1) patarülil ja igal rühmaülemal,
- 2) kõikidel vaatlajatel,
- 3) patarülabil ja tema asetäitjal,
- 4) vaatluspunktis eritahvilil;

b) Iga üksiku suurtüki kohta:

- 1) suurtükiülemal,
- 2) sihtijal ja tema asetäitjal,
- 3) suurtüki juure ülesseatud tahvilil (ehk suurtükikilbil).

Tahvli ülesseadmisel peab arvestama sellega, et rinde muutusel tuleb suurtükk ümber veeretada.

Ühel austerlaste haubitsa patareil oli eellaskmine toimetatud 32 märgi pihta. Kõikide nende märkide laskeandmed olid sissepõletatud tabeli näol erilauakestel, mis-sugused olid ülesseatud iga suurtüki juurde.

7. Asuvad patarei tulepositsiooni läheduses jalaväe varud, on soovitatav jalaväelasi tutvustada suurtükkidega: näidata laadimist, sihtimist, laskmist, suurtükkide käte peal ümberveeretamist ja rikkumist. Laskmise ajal on soovitatav tuua jalaväelased suurtükkide juurde, et nad ära harjuksid paukude kõlaga. Lahingutest vähe osavõtnud jalaväelasi närveerib rohkem mürskude lõhkemise müra, kui püssikuulid.

X. Side.

1. Lahingus on alatine puudus nii telefonikaablist kui igasugustest teistest sidevahenditest. Arvestama peab

sellega, et vähemalt poolte liinide sisseseadmisel tuleb kasutada siledat või okasraudtraati.

2. Telefonistide ärakurnamise ärahoidmiseks, tuleb eriti lahingu vaheaegadel, kasutada valveks telefoni aparaatide juures selleks õpetatud numbreid ja maakuulajaid. Seega loob patarei omale ühtlasi inimeste tagavara, kellega asendada väljalangenud telefoniste. Pealegi koosseisus ettenähtud telefonistide arvust tihtipeale ei jatku.

3. Telefoniside loomisel tuleb püüda selle poole, et kohe algusest peale kõik ühendused oleksid kahekordsed. Nendest peab vähemalt üks võimaldama rääkimist, ilma igasuguste kõrvaliste ja induksiooniliste kõnede vahelesegamata. On koha peal püsitud pikemat aega, tuleb püüda luua veel paar kõrvalühendust raudtraadi abil. On patarei sidevõrk lõpulikult väljakujunenud, on võimalik võrdlemisi lihtsate ühendustega saada igasuguseid ringühendusi, missugused tuleksid tarvitusele otsekoheste ühenduste katkemisel.

4. Raud- ja okastraat liinid tulevad hoolikalt üles panna mööduvate jalakäijate ja ratsanikkude vigastamise ärahoidmiseks.

5. Telefoniside katkemise korraks peab ette nägema mõned lihtsad leppemärgid: patarei tõkketule väljakutsumiseks, alanud gaasirünnaku märkimiseks, märkimiseks et jalavägi on maha jätnud esimese kindlustatud joone, et patarei peab tulepositsiooni vahetama j. n. e. Ettenäha üle 4—5 leppemärgi ei ole soovitatav, sest siis muutuvad leppemärgid keeruliseks ja nende meelepidamine raskeks. Leppemärkide andmiseks võib kasutada rakette, prožektoreid, põlevaid tuuste, suitsu tekitavaid laenguid, lippusid ja muud. Optiliste leppemärkide täiendamiseks tuleb tarvitada, eriti udu korral, akustilisi signaale: laskmist kuulipildujatest, sireenide undamist, kirikukellade helinat, vilesid ja muud.

6. Telefoni ja leppemärkide kõrval peab side pidamiseks tingimata ette nägema jalavirgatsmeid—jooksjaid, sest kallale-

tungi algusega võivad vastase suurtükitle mõjul kõik telefoni ühendused katkeda, akustilisi signaale pole lahingu müras kuulda ja rakette lastakse mõlemalt poolt, nii et nendest arusaamine muutub raskeks.

7. Virgatsite määramisest üksi on vähe. Virgatseid tuleb õpetada ja treeneerida. Neile tuleb aegsalt ära näidata, mis teid mööda nad peavad lahingus teatud punkti liikuma. Peab meelespidama, et: 1) harilikud ühendusteed ja orud on lahingus vastase tule all; 2) rügementide ja pataljonide ülemad, isegi patareide ülemad ja vaatlejad, ei ole taandumise korral alati seal, kus seda ette näeb kaitseplaani; 3) täpseid andmeid nende asupaikade kohta keegi ei tea anda; 4) igaüks ei suuda jooksta gaasimaskis.

XI. Eellaskmine.

1. Iga patarei ülem toimetab oma vastutada olevas ribas eellaskmist neutraal riba, meie traattõkete ja, võimalust mööda, meie eesliini kaevikute pihta. Jalavägi tuleb eemaldada kohast, mille pihta toimetatakse eellaskmist, vähemalt 300 mtr. kaugusele. Eriti tähtsates raioonides tuleb toimetada eellaskmist, kui olukord vähegi lubab, ka meie eesliini kaevikute seljataguses. Tähtis on see eriti algul, kui traattõkked ja kaevikud pole valmis ja on oodata õist kallaletungi.

2. On patarei vastutada olevas ribas eellaskmine lõpetatud, on iga patarei ülem kohustatud toimetama eellaskmist kõikide nende neutraalriba osade pihta, missuguste tulistamist võimaldavad patarei väiksemad sihikud ja laskeulatused, hoolimata sellest, missuguse väeosa (rügemendi, diviisi, korpuse) piirkonnas teatud neutraalriba osa asub. Eellaskmise läbi viimiseks astub patarül kontakti vastava võõra grupi ülemaga.

3. Teatud neutraalriba piirkonna eellaskmist tuleb toimetada sellest vaatluspunktist, kust seda piirkonda kõige paremini nähakse. See on tähtis neutraalriba tundma õppimise mõttes. Edaspidi lahingus, kui patarail tuleb avada tähendatud raiooni tõkketuli, on patarül kes omast vaatluspunktist seda raiooni ei näe või näeb halvasti, vähemalt kursis raiooni ümbritseva maastiku iseäraldustega. Usaldab ta aga sarnase kõrvalraiooni eellaskmise seal tegutseva võõra patarei ülema kätte, pole ta maastikuga kursis ja seega kujuneb edaspidine laskmine tähendatud raiooni ebakindlaks.

On soovitav, et eellaskmise juures viibiks ka patarül abi. Kõik teised patarei ohvitserid peavad teadma, kus asuvad maastikul märgid, millede pihta eellaskmine toimetatud.

4. Diviisi suurtükiväe ülem määrab, arvestades üldolukorraga, eellaskmise läbiviimiseks tarvitada oleva aja. Harilikult aega jätkub. Divül määrab päeva, missuguse jooksul tuleb teatud piirkonnas eellaskmist toimetada. Jalavägi eemaldatakse tarviduse järele. Gruppide ülemad määravad eellaskmise järjekorra patareide vahel. Eellaskmise kestel peavad grupülid viibima vaatluspunktides. Tõkketule organiseerijaks gruppide vahejoonte kohal on diviisi suurtükiväe ülem, diviiside vahejoonte kohal korpuse või armee suurtükiväe ülem. Eellaskmise toimetamise päevadest tuleb teatada naaber diviisi(de)le juurdelisades, kelle poole peavad naaberpatareid pöörama juhtnööride saamiseks. On eellaskmise toimetamiseks määratud päeval naabril oma eellaskmised, määratakse naaberpatareidele eellaskmise toimetamiseks eripäev.

XII. Suurtükiväe valmisoleku kontrollimised.

1. Patareide valmisoleku kontrollimised.

On eellaskmised lõpetatud, tuleb patarei kaadrit ja meeskonda harjutada tõkketule kiires ja täpses avamises. Esialgseid

proovisid teeb patarei ülem, soovitatav laskemoona kokkuhoidmise mõttes, ilma tegeliku tulistamiseta. Hiljem saavad omakord proovi tegema divül, divsuurtül ja grupülid, kas tegeliku tule avamisega või ilma. Proove võetakse ette nii päeval kui öösel. Kuna vastase ootamata kallaletungi paljastavad, eriti udu korral ja öösel, esimeses järjekorras eesliini kompaniide ülemad, on tarvis tõkketule täitmise harjutusi toimetada mitte seljatagusest, vaid eesliinilt tulevate korralduste järele. Divül määrab kindlaks mitu korda nädalas võib jalavägi suurtükiväge alarmeerida ja kui palju tohib proovialarmide peale kulutada laskemoona.

Üldiseid proovialarme teha ei tohi — nad toovad kasu ainult vastasele, andes temale kujuka pildi meie tõkketulest. Tõkketule proovi võib ühte tõkketule piirkonda teha korraga ainult ühest — maximum kahest — patareist. Tõkketule proovi jälgivad vaatluspunktist, väljaarvatud muidugi juhused, kui proovi tuleb täita kõrgema ülema poolt ootamata tehtud proovialarmi järele, laskja patarei ülem ja grupi ülem. Öiste proovialarmi toimetamisel tuleb meelepidada, et vähe varjatud patareisid võivad demaskeerida laskmise tuleleegid.

2. Suurtükiväe üldise valmisoleku kontrollimised.

A. Diviisi suurtükiväe ülem:

- a) Peab suutma seletada olukorda igast omast ja grupiülemate vaatluspunktidest. Kõike neid orienteerumiseks tähtsaid esemeid, missugused on kantud orienteerumisplaanile, peab ta oskama leida ilma kõrvalabita maastikul. Orienteerumisesemeid on tähtis teada mitte üksi vastase paigunemise raioonis, vaid ka meie seljataguses kuni teise kindlustatud jooneni (juure arvatud).

- b) Peab lühidalt ette kandma diviisi ja diviisi suurtükiväe tegevuse plaani, käsitades korraga skeemi ja maastikku.

Diviisi suurtükiväe ülem võib edukalt juhtida diviisi suurtükiväge ainult siis, kui ta tunneb põhjalikult maastikku; maastiku tundmine osutub eriti tähtsaks ootamata läbimurde korral, kus divisuurtülil tuleb tegutseda suurtükiväe kaitseplaanis mitte ettenähtud viisil.

B. Grupi ülem:

- a) Peab suutma seletada olukorda igast grupi vaatluspunktist, juuredearvatud ka eelvaatluspunktid. Ta peab oskama leida maastikul ilma kõrvalabita kõik grupi vastutada olevas ribas leiduvad orienteerumisesemed.
- b) Kannab ette maastikul grupi ja jalaväe rügemendi tegevuse plaani.

C. Patarei ülem ja iseseisva rühma ülem:

- a) Peab teadma peast iga patarei vaatluspunkti kohta: missugune patarei vastutada oleva riba osa on vaatluspunktist näha, missugune mitte.
- b) Kannab ette jalaväe rügemendi ja selle pataljoni tegevuse plaani, keda patarei toetab, ja näitab ära maastikul kõik need esemed, missuguseid peab patarei tulistama mitmesugustel lahingu faasidel.

- c) Näitab ära stereotoru abil kõikide oma pataljoni kompaniide piirjooned: tähtis selle poolest, et jalavägi seob oma teadaandeid alati kompaniide nimetustega: „sellest ja sellest kompaniist anti teada...“.

D. Vaatluspunktide korrapidajaid kontrollitakse oskuses pidada sidet tulepositsiooniga kaitseplaanis ettenähtud leppemärkide abil: kas teavad leppe-

märke, kas oskavad üles lasta rakette, süüdata suitsulaenguid, signaliseerida lippudega j. n. e.

E. Telefonistid peavad suutma gaasimaskis vastu võtta ja edasi anda igasuguseid kaitseplaanis ette nähtud signaale.

G. Patarei tulepositsioonil, eelikute ja kuulikastide asukohas kontrollitakse: a) moondamist, b) näilikkude tulepositsioonide korraldimist ja elustamise reegleid, c) numbrite kogumist alarmi korral, d) gaasikaitse korraldus — on kõik läbi käinud gaasikambrist, on igal ühel gaasimask, kas oskavad kõik gaasimaskiga ümber käia, kuivõrd ruttu sünnib suurtükide ümberveeratamine, sihtimine ja laadimine gaasimaskides, mis on tehtud hobuste päästmiseks.

3. Juhtiva koosseisuga peetavate õppuste kontrollimised.

Lahingtegevuse vaheajad peab ära kasutama juhtiva koosseisu väljaõppeks. Edukaks tegutsemiseks lahingus peab suurtükiväelane teadma kaht asja: tulejuhtimist ja kaardilugemist. Seda tulebki juhtivale koosseisule õpetada ja kontrollida.

Inspekteerija viib kontrollitava mõnesse võõrasse vaatluspunkti, annab temale kaheverstalise kaardi, kompassi ja tselluloidringi, näitab ära kaardil ja maastikul mõne lähteseme ja käseb toimetada kaardi ja maastiku võrdlust. Umbes poole tunni pärast peaks kontrollitav andma maastiku ülevaate.

Tulejuhtimise oskuse kontrollimiseks kästakse kontrollitavat toimetada ühe suurtükiga eellaskmist kauge märgi pihta vaatluspunktist, mille kõrvale kaldumine joonest patarei-märk on 2 ja enam kilomeetrit. Mida kõrgemas ametis on kontrollitav, seda suurem olgu vaatluspunkti kõrvale kaldumine. Eriti suur olgu vaatluspunkti kõrvale kaldumine kaugelasjate patareide ülemate kontrollimisel.

Inspekterija töö kergendamiseks seavad gruppide ülemad kokku iga esimeseks kuupäevaks nimekirja, kuhu märgitakse iga ohvitseri tulejuhtimise ja kaardilugemise oskuse tasapind. Nimekirjas näidatud andmete võrdlus tegelikkusega näitab ära grupi ülema saavutused ohvitseride väljaõppe alal.

XIII. Suurtükiväe tegevus lahingu vaheaegadel.

1. Arvestades üldolukorraga, peaasjalikult aga olemasoleva laskemoona tagavaraga, määravad armee, korpuse ja diivisi staabid igapäevase laskemoona kulu normi. Norm on mõeldud selleks, et ärahoida otstarbetud laskmist ja laskemoona ning suurtükkide torude mõtetut kulutamist. Sellest normist ei pruugi aga kinni pidada pimedast peast. Patareide ülemad peavad meelespidama, et suurtükiväe peaülesandeks lahingus on vastase elava jõu hävitamine ja on juhuseks selleks soodsad, tuleb igasuguste laskemoona kulu normide peale hüljata.

2. On otstarbekohane ja tarvilik viibimata avada meie suurtükiväe vastutuli meid kahjustava vastase miini-, pommi- ja kuulipildujate, patareide ja välivahtkondade tule peale; kaevikute teede ja tõkete parandamisega ametisolevaid vastase tööliste salke tuleb laiali ajada; vooride ja muud liikumist vastase seljataguses tuleb katkestada, — ühesõnaga vastast peab püüdma kõigiti nõrgendada. Juhtudel, kui meie suurtükituli kutsub välja vastase suurtükiväe süstemaatilise vastutule, mis sünnitab meile rohkem kahju, kui meie tuli vastasele, tuleb tulistamise jätkamiseks küsida juhtnööre jalaväe rügementide ülematelt või divülilt.

3. Maailmasõjas andsid kõige vähem tagajärgi:

a) Vastase patareide tulistamine huupi, ilma et patareid oleks näha. Mõned suurtükiväelased olid väga kindlad sarnase tulistamise tagajär-

gedes. Ja, kahjuks, nende sagedad ettekanded vastase patareide tule mahasurumise üle, löid vale arusaamise suurtükiväe vastu võitlemise võimalustest ja meetoditest.

- b) Eesliini kaevikute tulistamine päeval, eriti šrapnelliga — päeviti asuvad eesliini kaevikutes vaid üks-kaks tunnimeest kompanii peale.
- c) Lennukite tulistamine (vaata lisa 1).
- d) Üksikute inimeste ja ratsanikkude tulistamine.

4. Öised laskmised, väljaarvatud öise rünnaku tagasi löömine, on lubatavad harukordadel. Igast öisest laskmisest tuleb ette kanda divstaapi, juurdelisades, kelle korraldusel laskmist toimetati ja kui palju lasti välja laskemoona.

Harilikult võetakse öine laskmine ette järgmistel juhtudel:

- 1) vastase öiste tööde läbiviimise takistamiseks, kui sarnaste tööde kohta on olemas kindlad andmed;
- 2) vastuseks vastase süstemaatilisele suurtükiväe tulele, mis tekitab kahju ja närveerib meie jalaväge;
- 3) elava liikumise korral vastase paigunemise raionis väeosade vahetamise ajal.

Öist laskmist on soovitav toimetada eripositsioonidelt harilikkude tulepositsioonide demaskeerumise ärahooldamiseks.

XIV. Võitlus vastase suurtükiväega.

1. Võitlust vastase suurtükiväega võib kindlustatud rinde kaitsel pidada samade põhimõtete järele, kui kindlustatud rinde läbimurdel. Peab aga arvestama läbimurde ja kaitse kestvuse vahega ning kasutada olevate jõududega.

2. Passiivses raionis seisva korpuse suurtükiväest ja lennuväest ei jätku vastase suurtükiväe täielikuks mahasurumiseks. Arvatavasti tuleb piirduda ainult üksikute

halvasti varjatute ja meid eriti kahjustavate patareide tulistamisega.

3. Eelpool toodud olukorra juures on võitlus vastase suurtükiväega tähtis rohkem kui praksis meie lenduritele, kõlamõõdujaamadele ja suurtükiväele. Vilunud lendurvaatlejad kujunevad välja ainult kauaaegse töötamise järele lahingolukorras. Oleks hää, kui igas raskes divisjonis oleks üks kuni kaks alalist patareide koosseisukuvavat vaatlejat. Lennukit ja õhupalli tuleb võtta vaate-tornina, mis allub diviisi suurtükiväe ülemale ja ajutiselt antud laskmist toimetava patarei käsutusse.

XV. Suurtükiväe tegevus vastase lähenemise ajal.

1. Avaldab vastane aktiivsuse tundemärke, kõvendatakse valvet vaatluspunktidest ja tulepositsioonidel.

2. Vastase katsed toimetada kindlustamise töid ja laskemoona ning ehitusmaterjalide juurdevedu päeval, tulevad katkestada suurtükitulega. Õist kaevikute ehitamist tuleb takistada eriliselt selleks välja pandud flankeri-va (te) suurtüki (de) abil. Päeval valitakse, olenevalt ehitusel oleva kaeviku asetusest, suurtüki asukoht ja toimetatakse eellaskmist; öösel avab suurtükk tule vähemagi liikumise juures kaeviku raioonis. Austerlaste poolt 1916 a. tarvitatud perioodilised kiirtule järjekorrad osutusid vähe mõjuvateks.

3. Päeval tuleb toimetada eellaskmist kõikide nende kohtade pihta, kus on tõenäoline oodata õiste tööde tege-mist vastase poolt.

4. Laskemoona ja materjalide juurdevedu saab sün-dima teid ja nõgusid mööda eriti intensiivselt öösel. Sel-lepärast on otstarbekohane teid ja orgusid öösel süste-maatilistest tulistada, selleks eriti välja pandud flankeri-vatest suurtükkidest, kuid mitte ühesuguste tulistamise vaheaegadega.

5. On vastane jõudnud 4—300 sammu kaugusele, saa-vad teda tulistada mõned üksikud flankerivad suurtükid

ja patareid. Siit peale tuleb suurtükiväe asemel tarvitada pommipildujaid ja püssigranaate.

6. Meie tuli ei suuda küll seisma panna vastase kindlustamise töid, kuid tema sünnitab vastasele kaotusi inimestega ja aeglustab vastase lähenemist.

7. Vastase seljatagust tuleb jälgida suure hoolega, püüdes kindlaks määrata: patareide tulepositsioonid ja vaatluspunktid, varude asukohad, telefoni juhtmistiku jooksu sihid jne. Mis vähegi tähtis, selle pihta korraldada eellaskmine. Vaatluspunktide eellaskmine tuleb edasi lükata momendini, mil vastane alustab oma suurtükiväelist ettevalmistust.

XVI. Vastase suurtükiväeline ettevalmistus.

1. Vastase suurtükiväeline ettevalmistus ei taba meie suurtükiväge ootamata, sest lähenemise perioodi algusest peale on meie patareid intensiivselt tegutsemas.

2. On vastasel suurtükiväes ja lennuväes suur ülekaal, peab arvama, et meie tema suurtükiväelist ettevalmistust katkestada ei suuda. Meie võime ainult takistada suurtükiväelise ettevalmistamise plaanikindlat läbivii- mist, tulistades tema vaatluspunkte, telefoni juhtmistikku ja kindlaks tehtuid tulepositsioone. Sellepärast tuleb põhjalikult kaaluda, kas on mõtet tõmmata kaasa võitlusse vastase suurtükiväega, seega riskeerides nende demaskeerumisega, patareisid, missuguste ülesandeks on tõkete tule loomine meie positsiooni tähtsamate piirkondade ette. Küsimuse üht või teist viisi otsustamine ripub ära:

- 1) meie patareide tulepositsioonide varjuvuse määrast;
- 2) vastase suurtüki- ja lennuväe tegutsemise tegelikust intensiivsusest;
- 3) laskemoona tagavaradest ja juurdeveo võimalustest.

Igal juhul ei ole õige kinni pidada austerlaste šabloonist, enne vastase jalaväe rünnaku algust pea sugugi mitte tulistada.

3. Suurtükiväelise ettevalmistuse ajal viibib vastase jalaväe peamass kuskil eesliini kaevikutest tagapool, peidikutes või väljaspool peidikuid, raioonis, kust vastane kavatseb anda pealöögi. On väga tähtis juba aegsasti lenduritelt, ülejooksikutelt ja agentidelt saadud andmetel kindlaks määrata need vastase jalaväe tõenäolised koondukohad. Alustab vastane suurtükiväelist ettevalmistust, avab meie suurtükivägi tabava tule nimeetatud koonduskohtadesse, sünnitades vastase jalaväele suurt materjaalset ja moraalset kahju (meie suurtükiväeline vastuettevalmistus). Tulistamisel on kasulik tarvitada peale muu ka keemilist laskemoona.

4. Kui olukord lubab oletada, et vastase kallaletung ei puuduta naaber (rügemendi, diviisi) piirkondi, alustavad kaitseplaanis ettenähtud naaberpiirkondade patarid tegevust rünnatud löigu kasuks juba vastase suurtükiväelise ettevalmistuse ajal. Selleks saavad nad korralduse divülilt või korpuse ülemalt.

XVII. Vastase rünnak.

1. Suurtükiväelased ei tohi mingil tingimusel mööda lasta vastase rünnaku algmomenti. Selleks peavad nad aegsalt sisse võtma vastavad vaatluspunktid ja kokku leppima tarviliste leppemärkide suhtes. Muuseas peab meelespidama, et eesliini kaevikutes asuvad vaatluspunktid lakkavad rünnaku alguseks töötamast ja et vaatlust saavad segama tolm ja suits.

2. Önnestub enne rünnaku algust kindlaks teha, et vastase jalavägi on peidikutest väljunud ja liigub ühenduskäikude kaudu rünnaku lähtebaasile, peab suurtükivägi avama tule, rünnaku algust ära ootamata. Tule intensiivsus oleneb kaevikutes leiduvast vastase jalaväe

massist, teadmisest, et märgatud vastase liikumine pole demonstratsioon, ja olevatest laskemoona tagavaradest.

3. Väljub vastase jalavägi rünnakuks kaevikutest, loob meie suurtükivägi tulitõkke.

4. Neutraalriba peale avatud tõkketuld ei tule katkestada ka siis, kui vastasel õnnestub sisse tungida meie eesliini kaevikutesse. Tähtis on takistada vastase varude juurde tulemist, vangide ära viimist ja sidepidamist.

5. Vastane, nähes tulitõket, püüab leida kas või 2—3 sülla laiuseid tuleta läbipääsusi, kust kaudu algab vahetpidamata massiline toetusosade juurde liikumine. Peale looduslike kinniste juurdepääsude võib vastane labida, mullakottide ja kilpide abil ehitada kunstlikke ühenduskäike rünnaku ajal. Suurtükivägi peab hästi tundma juurdepääsusi meie positsioonile, et ta suudaks ära hoida vastase liikumist nende kaudu; kunstlike ühenduskäikude ehitamist ja kasutamist peab suurtükivägi takistama.

6. Osa suurtükiväest viib tule üle nende meie kaevikute peale, missuguseid vastasel on õnnestunud vallutada. Tähtis on, et vastane ei saaks end korraldada, meie kaevikuid ümberehitada ja laiali valguda meie seljatanguses. Kuna tõelist kahju saavad sünnitama vastasele ainult need suurtükid, mis tulistavad kaevikuid ja ühenduskäike pikuti tulega, on vähesese suurtükiväe arvu juures parem, kui patareid vallutatud kaevikute asemel tulistavad neutraalriba, kus vastane lahtine ja seega rohkem tabatav, väljaarvatud juhul, kus vastase toetusosade juurde liikumine sünnib läbimurde tagajärjel tekkinud sarnaste neutraalriba piirkondade kaudu, missuguseid pole näha ühestki meie vaatluspunktist. Vastase poolt vallutatud kaevikute peale tuleb suunida eestkätt nende patareide tuli, kellel on parem side meie vastulöögi jalaväe osadega. Sellel kriitilisel perioodil lasub kogu kaitse raskus suurtükiväe peal. Vastulöögiks korraldatud meie jalavägi ilmub mitte enne 20 — 30 minutit, vahel isegi veel hiljem —

oleneb rügementide ja pataljonide ülemate eemalolekust rünnatud raioonist.

XVIII. Vastulööök.

1. Suurtükiväelise ettevalmistuse alguse vastulöögiks määrab rügemendi ehk pataljoni ülem, olenevalt jalaväe valmisolekust. On telefoni ühendused katkenud, alustavad suurtükiväelist ettevalmistust patareide ülemad omal algatusel, hinnates silma järele olukorda. Suurtükiväeline ettevalmistus peab olema lühike ja temal on rohkem moraalne kui materjaalne tähendus. Vastast on tähtis välja lüüa, enne kui ta on suutnud kaevikud ümber ehitada ja on saanud värskeid abijõudusid ohvitseride juhatusel.

2. Suurtükiväelise ettevalmistuse kestvus ja tule intensiivsus olenevad: läbimurde ulatusest, ajast, mille jooksul meie kaevikud vastase käes ja mis määral kaevikud ümberehitatud, sissetunginud vastase jõudude suurusest, meie rügementide ja pataljonide ülemate eemalolekust läbimurde kohast, vastulöögi jalaväe sidest suurtükiväega ja muust; harilikult 10—20 min. intensiivset tuld (1—2 pauku minutis toru peale).

3. Sünnivad suurtükiväeline ettevalmistus ja vastulööök enne ära määramata plaani järele, peab grupülläbirääkima rügemendi ülemaga, kiirelt ära hindama olukorra ja andma iga patarele täpsed tuleülesanded. Gruppide, patareide ja eraldi seisvate rühmade ülemad peavad tegutsema kõige laiemal määral omal algatusel: olukord muutub niivõrd kiirelt, et ainult silmside võimaldab tema õiget hinnangut, isegi korralikult töötava telefoni kaudu antavad korraldused hilinevad.

4. Tõkketuld täitjad suurtükid peavad hoolsalt jälgima tõkketule piirkondi vastase toetusosade juurde tulemise ja sisse tunginud osade lahkumise takistamiseks. Meie kaevikute tagasi võtmise kõrval on

tähtis hävitada ja vangistada võimalikult rohkem vastase elavat jõudu.

XIX. Taandumine tagavara positsioonile.

1. On vastasel õnnestunud läbimurre laiemas ulatuses ja divül on otsustanud taanduda, lahkuvad rohkem ettenihutatud patareid tagavara positsioonidele; siit peale langeb vastase tagasihoidmine tervelt patareide peale, mis asuvad kolm ja enam kilomeetrit meie eeslinist tagapool.
2. On väga tähtis, et suurtükiväe tulistamises ei tekiks vaheaega: meie seljataguses laiali valgunud vastase eelosad kujutavad enesest üksikuid organiseerimatu gruppisid, isegi üksikuid inimesi, kes võidujoovastuses ei tunne väsimust ja kes meie taanduvate osade kannul võivad karistamatult sisse tungida üle meie teise kindlustatud joone; mõni meie poolt lastud šrapnell sunnib edasitormajaid seisma jääda, maha heita ja tagant tulijaid ootama jääda: 20-30 minutiline vastase seisak võimaldab aga meie taanduvaid kompaniisid oma ridu kuidagi korraldada. Tuleb arvata muidugi, et meie varu osad pole kuigi kaugel, kuid alati peab valmis olema halvemaks juhiks.
3. Vastase poolt peale sunnitud taandumise korral, eriti telefoni ühenduste katkemisel seljatagusega, on valusateks küsimusteks: millal peavad patareid lahkuma tulepositsioonidelt ja kes annab lahkumise käsu? Harilikult püütakse nendest küsimustest mööda saada vaikimisega ja harva suudab mõni patareide ülematest, isegi kõige üldisemates joontes, nende peale vastata. Tagajärg: lahingu kõige otsustavamal momendil (harilikult, kui telefoni ühendused enam ei tööta) üks patarei lahkub tulepositsioonilt eeskujulises korras, kuid liiga vara, teine—ootab pikisilmi taandumise käsku, paneb vastu 20 lisa minutit ja lahkub tulepositsioonilt suurtükkide kaotusega, mida üldine olukord poleks sugugi nõudnud. Kui kõrgemalt poolt tähendatud küsimuse kohta juht-

nööre pole saadud, peavad divsuurtül ja grupülid ette nägema telefoni side katkemise korraks patareide tulepositsioonidelt lahkumise käsu edasi andmiseks leppemärgid, missugused antakse raketide või suitsulaengute abil seljataguses asuvalt patareidele hästi nähtavalt kõrgustikult.

4. Kergeid suurtükke, mis paigutatud eesliini otsekohesse lähedusse, ülesandega kaitsta eriti tähtsaid juurdepääsusi, arvatavasti ära tuua ei õnnestu. Patarei ülemal peab ette teada olema, mis peab ta nende ette nihutatud suurtükkidega tegema vastase edu korral.

XX. Suurtükiväe tõkketuli.

1. Suurtükiväe tõkketuli koosneb šrapnellide, granaatide ja pommide lõhengutest, mis takistavad edasipääsu teatud piirkonnas. Kaitsel on kõige otstarbekohasem teha tõkketuld neutraalribas, kus pole harilikult ühenduskäike ja üldse varjumise võimalusi.

2. Tõkketule moodustamiseks tarvismineva suurtükkide arvu määramisel ei pea välja minema prantsuse või saksa normidest, vaid olemasolevast suurtükkide arvust. Tõkketulede plaani koostamisest ei tohi lahti ütelda ainult sellepärast, et iga suurtüki peale tuleb tõkketule piirkond, mis väljamaa eeskirjades ettenähtud normidest on 5—6 korda suurem.

3. Tõkketule organiseerimisel peab arvestama sellega, et enne rünnaku algust vastane hävitab pea täielikult meie jalaväe relvade vastupanu, teeb traattõketes läbikäigud, surub maha osa meie suurtükiväest ja loob omakord tõkketule meie eesliini kaevikute taha.

4. Gruppide ülemad määravad maastikul patareidele tuleülesanded nii, et grupi vastutada olevas ribas poleks ühtegi neutraalriba sülga, mis

ei oleks vaadeldav ja kaitstud meie suur-
tükitulega.

Igale patareile antava tõkketule piirkonna laius ole-
neb kaitselõigu suurusest ja tähtsusest ning meie suur-
tükiväe arvust ja paigunemisest (flankeeriv tuli on fron-
taalsest mitu korda parem). Peale eellaskmise
toimetamist peavad patareid olema suu-
nitud alati oma vastutada olevasse tõkke-
tule piirkonda; patarei tuli tema vastutada ole-
vasse tõkketule piirkonda moodustab n.n. hariliku
tõkketule.

5. Kõvendatud tõkketule moodustamiseks
tõmmatakse kaasa naaberraioonide suurtükivägi. Iga
grupi ülem määrab aegsalt iga naaberpatareile, kelle abi
peale ta võib loota, mõne tõkketule piirkonna grupi vas-
tutada olevas ribas. Naaberpatareidele antavate tõkke-
tulede piirkondade arv ja suurus oleneb tõkketulede piir-
kondade tähtsusest ja abistavate naaberpatareide arvust
ja paigunemisest.

6. Tõkketule piirkondade määramisel naaberraioo-
nide patareidele peab arvestama vaatlusvõimalustega
naaberpatareide vaatluspunktidest. Kui teatud tõkke-
tule piirkonda pole naaberpatarei vaatluspunktist näha
ja seega tõkketule täitmine sünnib esialgsel eellaskmi-
sel saadud andmetel, tuleb sarnasele patareile anda
tõkketule piirkonnaks raioon, mis meie kaevikutest roh-
kem eemal (õnnetuste ärahoidmiseks). Samuti tuleb
talitada patareidega, mis tulistavad suurte sihikutega
(150 ja rohkem).

7. Seega, vastase ilmunisel neutraalribas avatakse
viibimata harilik tõkketuli. Naaberpatareid, olenevalt
olukorrast, pööravad rünnatud raiooni kas kõik või osa
oma suurtükkidest. Järjekult iga minutiga suu-
reneb suurtükkide arv, mis tulistavad
rünnatud raiooni, ja mõne aja pärast harilik
tõkketuli muutub kõvendatud tõkketuleks.

8. Väljalastavate paukude arv toru peale minutis
oleneb:

- a) vastase rünnaku intensiivsusest,
- b) tõkketule piirkonda tulistavate surtükide arvust,
- c) meie suurtükitule mõjust — on tuli flankeeriv, frontaalne ja missuguselt distantsilt,
- d) mürskude tagavarast suurtüki juures ja laske-
moona juurdetoomise võimalustest tuleposit-
sioonile.

Igatahes üle 3—4 paugu minutis päeval ja 1—2 pauku minutis öösel õnnestub teha vaid eriliselt soodsatel juhtudel. Mida lähemal meie kaevikutele on tõkketule piirkond seda täpsem peab olema sihtimine ja seega on aeglasem laksmine.

9. Tõkketule kiire avamise tagamiseks hoitakse alati iga suurtüki juures valmiskeeratud süütajatega umbes 10 mürsku.

10. Öösel ja udu korral avatakse tõkketuli alarmi käsu järele, missugune antakse telefoni teel ning optiliste ja akustiliste leppemärkide abil. Et öise vaatluse juures võivad raketid kergesti suurtükiväe poolt tähelepanemata jääda, udus pole aga neid üldse näha, ja et akustilised leppemärgid kohta täpselt ei määra, on tarvilik, et tõkketule kõik väljakutse viisid saaksid tarvitatud korraga. Kuna öised alarmid osutuvad tihti valedeks (närvilikus) on otstarbekohane, juhusel, kui vastase rünnak ei näi tõenäolisena, tulistamise kiirust minuti 5—6 pärast vähendada oodates alarmi käsu kinnitamist või muutmist.

11. Sakslased andsid suurtükiväe tõkketule väljakutsumise õiguse kõikidele ohvitseridele ja vaatlejatele. Meie juures küsimuse sarnane lahendus ei olnud vastuvõetav, esiteks juba sellepärast, et igas jalaväe kompaniis polnud telefoni, teiseks laskemoona puuduse pärast: mida madalam on tõkketuld väljakutsuja instants, seda sagedamini osutuvad väljakutsed valedeks ja laskemoona kulu ilmaaegseks. Paistab, et kõige otstarbekohasem oleks anda suurtükiväe tõkketule väljakutsumise õigus kõikidele jalaväe

pataljoni ülematele, kõikidele suurtükiväe vaatlejatele - ohvitseridele ja tähtsamate lõikude kompaniide ülematele. Sarnased tähtsad lõigud märgitakse ära suurtükiväe kaitseplaanis ja diviisi käsus. Nähes või kuuldes tõkketule väljakutse signaali, avab patarei viibimata tõkketule, ettekandes sellest grupülile ja teatades naabritele.

12. Isikutel, kellel on tõkketule väljakutsumise õigus, peavad olema käepärast leppemärkide andmise abinõud. Leppemärke endid tuleb aegajalt muuta, et raskendada vastasele nende mõistmist ja vale alarmide väljakutsumist.

13. Tõkketulede plaan seatakse kokku harilikult diviisis. Kui diviisi kaitseõigu laius on vähem, kui 5 klm., on parem tõkketulede plaani koostamine anda korpuse suurtükiväe ülemale. On diviiside lõigud aga laiad, sünnib ühise korpuse tõkketulede plaani koostamine aeglaselt ja ta võib tekitada igasuguseid arusaamatusi.

14. Tõkketule loomist diviiside vahejoonte kohal kontrollib ja korraldab eriti selleks määratud suurtükiväe inspektor. Tema määrajaks on ülem, kellele alluvad mõlemad naaberdiviisid.

XXI. Naaberdiviiside vastastikune abistamine.

1. Suurtükkide laskeulatuse täielik ärakasutamine, flankeeriva tule paremused ja võimsa tõkketule loomise tarvidus nõuavad kahelt naaberdiviisilt üksteise suurtükitule ärakasutamist kõige laiemal määral. Vastastikune abistamine ei tohi piirduda mõne üksiku flankeeriva patareiga, vaid tema piirajaks olgu süsteemide täielikud laskeulatused.

2. Naaberdiviiside suurtükiväe ülemad koos tiiva-pealsete suurtükiväe gruppide ülematega tutvunevad naaberraioonide maastikuga, patareide asetusega ja ülesannetega ning määravad, missugused naaberpata-

reid, millal ja missuguseid märke naaberraioonis tulistavad, kuidas ja kelle korraldusel sünnib tule väljakutumine.

3. Et diviiside vastastikkusest abistamisest võtaksid osa hästi suur arv suurtükke mõlemast diviisist, on soovitatav, et vastastikuse abistamise organiseerijaks oleks kõrgem suurtükiväe juht, kes peab koha peal viibima seni, kui on äratõimetatud eellaskmised, on korraldatud telefoni side võrk ja on kontrollitud patareide valmisolek.

4. Tuleülesannete andmisel naaberdiviisi patareidele peab meelespidama, et side naaberdiviisi patareidega pole lahingus sama kindel kui oma diviisi patareidega ja et naaberdiviisi patareid saavad tulistada ainult siis, kui neil pole täita tuleülesandeid oma diviisis. Viimane küsimus on eriti hell. Tema lahendamine võib tekitada pikemaid läbirääkimisi kõrgemate staapide vahel, mille järeldusel võib juhtuda, et naaberdiviisi patareid avavad tule meie raiooni alles mõnekümne minuti pärast peale rünnaku algust. Diviisi suurtükiväe ülem ja gruppide ülemad peavad seda ette nägema.

XXII. Suurtükiväe kaitseplaani näide.

Oma brošüüri illustreerimiseks toodud näite kohta arwab Kirei ise, et näide pole küllalt täiuslik, kuna temas:

- 1) puudub pea- ja tagavara vastupanu positsiooni (teise kindlustatud joone) vahel olevate alade kaitseplaani,
 - 2) on puudulikult läbitöötatud teise kindlustatud joone kaitse,
 - 3) pole käsitamist leidnud jalaväe ja suurtükiväe relvade koostöö,
 - 4) on vahele jäetud gaasi ja tankide vastane võitlus.
- Vaatamata nende oma puuduste peale on näide väärtuslik selle poolest, et temas on selgelt väljendatud suurtükiväe kaitseplaani põhiidee, s. o. tarvidus näidata patareide ülematele (ko-

haliste esemete järele) mida nad peavad iga lahingu faasil tulistama.

Esimeste päevade jooksul, mis järgnevad uue kaitsepositsiooni sissevõtmisele, üldist diviisi suurtükiväe kaitseplaani ei saa olema; iga grupil saab olema oma plaan, mis peale muu peab sisaldama ka naabergruppide abistamist.

Esialgne üldine suurtükiväe kaitseplaani saab kujutama enesest lühidat tabelit, missugune aegamööda täieneb ikka rohkem ja rohkem. Plaani täienemine loob tarviduse teda välja anda täiendatud kujul teist ja kolmandat korda. Kaitse üldidee kõikidele teatavaks tegemise tarvidus põhjustab plaani kiiret välja andmist tema lihtsamal kujul. Ei ole aga mõtet püüda plaani välja anda kohe esimese korraga väga täiuslikult. Sarnane katse toob ainult kahju, sest tegelikult jätab ta diviisi mitmeks päevaks ilma ühegi tõelise plaanita.

Suurtükiväe kaitseplaani saadetakse peale tema kinnitamist diviili poolt kõikidele oma diviisi gruppide, jalaväe rügementide ja patareide ülematele ning naaberdiviiside ja diivisi suurtükiväe ülematele.

Alljärgnev näide kujutab üldist suurtükiväe kaitseplaani tema teistkordses väljaandes.

1. Üldmärkmed.

Suurtükiväe jaotus *) ja paigunemine, patareide tuleülesanded iga lahingu faasil ja naabrite vastastikune abistamine selguvad juurdelisatud kaitseplaani tabelist ja skeemist (lisad 7 ja 8).

2. Juhtimise organiseerimine.

Kogu diviisi suurtükiväge juhatab diviisi suurtükiväe ülem. Temale alluvad lahinggruppide ülemad. Jalaväe rügementide ülemad pööravad oma soovidega gruppide ülemate poole. Pole rügementide ülemate soovid teosta-

*) Näites on suurtükivägi jaotatud peatükk III kohaselt. A. B. B.

tavad, või lähevad nad lahku diviisi suurtükiväe ülemalt saadud juhtnõõridest, lahendab küsimuse divül.

3. Side.

A. a) Diviisi suurtükiväe ülem elab divistaabis.

b) Parempoolse grupi ülem — vaatluspunktis Nepomolomitsky metsas; 1. jalaväe rügemendi ülema juures Pšiborov'i külas on tema poolt alaline suurtükiväe sideohvitser. Keskmise grupi ülem — Gaivoronka külas koos 2. jalaväe rügemendi ülemaga. Vasakpoolse grupi ülem — Tõlovoi orus blindaažis 3. jalaväe rügemendi ülema kõrval.

c) Patareide ülemad elavad oma patareide tulepositsioonide või vaatluspunktide raionis. Vastavate pataljoni ülematega on nad seotud telefoniga ja mõnes kohas veel eelvaatlejate abil.

d) Eelvaatlejad on gruppide ülemate poolt äramääratud kokkuleppel jalaväe rügementide ülematega järgmiselt:

1) Parempoolses lõigus — arvestades vastase eemalolekuga ja passiivsusega ning halbade vaatlusvõimalustega eesliinist ja häädega peavaatluspunktide raionist — asub alaliselt üks eelvaatleja allohvitser eesliini kaevikutes kuuskedega oru vastas. Peale selle öösel ja udu korral üks allohvitser number 602 vastas.

2) Keskmises lõigus — üks eelvaatleja ohvitser number 612 vastas ja üks allohvitser number 618 vastas.

3) Vasakpoolses lõigus — alaliselt eelvaatlejad ohvitserid number 624, 629 ja 632 vastas.

Eelvaatlejate täpsed asukohad määravad patareide ülemad kokkuleppel pataljonide ülematega.

B. Telefoni sidevõrk märgitakse skeemile, mis lisatakse kaitsekäsule juurde (puudub).

C. Divüli poolt on telefoni side katkemise korraks ette nähtud järgmised leppemärgid (muid optilisi ja akustilisi leppemärke ei tohi allüksused üldse tarvitada):

Optilised.	Akustilised.	Tähendus.
Punased raketid 2—3 tükki korraga	Äge püssi ja kuulipilduja tuli.	Avage sellesse piirkonda tõketuli.
Rohelised raketid 2—3 tükki korraga.		Vastane on vallutanud eesliini kaevikud nr.nr. 627—633 raoonis (neid kaevikuid on näha ainult eelvaatluspunktidest).
Valged raketid.		Sellest raoonis meie taandume.
Põlevad õletuustid.	Kiriku kellade helin.	Vastane on välja lasknud gaasilaine.
Suitsu laengud kõrg. 375 peal ja Pšiborov'i surnuaial.		2-se kindlustatud joone ees seisev suurtükivägi lahkub tagavara positsioonidele (pataljonidesse ja kompaniidesse teada ei anta).

D. Iga eelvaatleja juures peab olema mõni jalavirgats side pidamiseks pataljonide ja patareide ülematega telefoni side katkemise korraks.

E. Kõrgustik 419 meie poolsele küljele on vasakpoolse grupiülemal korraldusel üles seatud lippude signaalide edasiandmise post. Eelvaatlejad seovad end selle postiga jalavirgatiste abil.

4. Patareide tulepositsioonid.

Patareide tulepositsioonide paigunemine on näidatud lisa 7. Peale peatulepositsiooni on igal patareil välja valitud üks lähedane ja üks kaugel tagavara tulepositsioon. Tulepositsioonid on moondatud koha peal käepärast olevate abinõudega. Iga patarei on ehitanud ühe näiliku tulepositsiooni.

5. Nägemata alad ja laskesektorid.

Nägemata alad vaatluspunktidest ja patareide laskesektorid märgitakse skeemidele (puuduvad).

6. Tõkketuli.

Suurtükiväe tõkketule väljakutsumise õigus on antud:

- 1) Kõikide jalaväe rügementide ja suurtükiväe gruppide ülematele.
- 2) Kõikidele pataljonide ülematele.
- 3) Kõikidele suurtükiväe vaatlejatele ohvitseridele.
- 4) Kõikidele kompaniide ülematele nr. 626—633 piirkonnas.

Patarei, saanud tõkketule avamise käsu, alustab viibimata tulistamist lastes 3—4 pauku minutis. Kui patarei ülem kahtleb vastase rünnaku tõenäosuses (öö, udu) aeglustab ta minuti 5 pärast laskmist, oodates tõkketule avamise käsu kinnitamist või muutmist. Kõik teised patareid kelle tõkketule piirkonnas on vagane, pööravad pooled oma suurtükkidest rünnatud piirkonda ja alustavad tulistamist erilist käsku ootamata. Teise poole oma suurtükkidest pööravad patareid grupi ülema korraldusel.

7. Valmisoleku kontrollimine.

Patareide üldist valmisolekut kontrollivad gruppide ülemad oma äranägemise järele. Jalaväe rügementide,

pataljonide ja nr.nr. 626—633 piirkonna kompaniide ülematele on divüli poolt antud luba kontrollida patareide valmisolekut tõkketule avamiseks. Kontrollle võib toimetada igale patarele mitte üle kolme nädalas. Kontrolli korral kutsutakse tõkketuli välja ainult telefoni kaudu: „tõkketule proov selle ja selle patarei niisugusele suurtükile“. Patarei laseb välja ühe šrapnelli.

8. Laskemoona kulu.

Korpuse poolt veebruari kuu peale määratud keskmine igapäevane laskemoona kulu norm on divüli poolt ärajaotatud järgmiselt:

Süsteem ja kaliiber	Määratud korpuse poolt	Määratud diviisi poolt	
		Parempoolse ja keskmise grupile	Vasakpoolsele grupile
ga kerge kahuri peale	2 gr. ja 2 šrp.	1 gr. ja 2 šrp.	3 gr. ja 2 šrp.
Iga 122 mm haubitsa peale	1 pomm ja $\frac{1}{2}$ šrp.	$\frac{1}{2}$ pommi ja $\frac{1}{2}$ šrp.	$1\frac{1}{2}$ pommi ja $\frac{1}{2}$ šrp.
Iga 106 mm kahuri peale	1 pomm ja 1 šrp.	1 pomm ja 1 šrp.	1 pomm ja šrp.

Laskemoona kulu norm on ettenähtud eeldusel, et mõlemate poolte tegevus on passiivne.

Tulepositsioonil peab alaliselt olema: iga kerge kahuri peale 30 granaati, 60 šrapnelli ja 30 keemilist mürsku, iga 122 mm. haubitsa peale 30 pommi ja 15 šrapnelli, iga 106 mm. kahuri peale 30 pommi ja 30 šrapnelli.

XXIII. Lõppsõna.

Suurtükiväe kaitseplaani koostajad ja elluviijad peavad ise uskuma, et suurtükitle võimsust on võimalik ärakasutada tema viimase piirini; nad peavad põhja-

likult tutvunema maastikuga ja vastase asetusega, milleks tuleb maastik ja kaevikud isiklikult läbikäia; rügementide ülematega ja teiste nooremate jalaväe juhtidega peavad nad pidama kõige tihedamat kontakti; oma ja naaberdiviisi patareidele peab tuleülesanded kätte juhatama mitte läbi telefoni kaardi abil, vaid maastikul, — ainult siis võib loota, et plaan on elujõuline. Vastasel korral võib suurtükiväe kaitseplaani võrrelda liivale ehitatud majaga ja kokkuhoitud suurtükiväelaste higi eest peavad jalaväelased maksma oma verega.

Lennukite tulistamine kergetest väli- ja mäekahuritest.

1. Lennukite tulistamine kergetest väli- ja mäekahuritest on iseenesest küll tarvilik, kuid tagajärjeta: pihtamise võimalus võrdub peaaegu nullile. Lennukite tulistamiseks on otstarbekohane kasutada väljapraagitud kergeid välikahureid, sest kahuri täpsusel pole laskmisel lennuki pihta mingit praktilist tähendust. Mäekahureid lennukite tulistamiseks ei ole soovitatav tarvitada, kuna: 1) mäekahuri mürsu lennu-kiirus on väiksem, 2) lafett on konstruktsioonilt nõrgem, 3) nendest laskmine 45° lähedase nurga all on sama raske, kui kergest välikahurist. Need, kes on arvamisel, et „mäekahuritest on ülespoole tulistada kergem“, eksivad rängasti.

2. Kogemused on näidanud, et lennuki pihtamist kergest väli- või mäekahurist tuleb võtta kui juhus. Sellepärast on parem, avameelselt tunnistades oma jõuetust, loobuda lennuki pihtamise lootusest ja tulistada lennukit vaid eesmärgiga mõjuda lennukis istujate psühhika peale. Olemasolevad lennukite tulistamist käsitavad eeskirjad, graafilised tabelid ja igasugused seadeldid küsimust ei lahenda. Lennuki pihtamisega väli- või mäekahurist võib arvestada ainult siis, kui laskjal on kasutada: a) riistad, mis näitavad mõne sekundi jooksul lõhengu kaldumist lennukist kõiges kolmes tasapinnas, b) riist, mis näitab, olgugi umbkaudselt, lennuki liikumise kiirust ja suuna, c) nende riistade kasutamise kogemuste varal kokku seatud tulistamise reeglid.

3. Lendur ja vaateleja vaatavad harilikult ette-alla, osalt kõrvale-alla ja väga harva taha. Propelleri ja mootori müra ei võimalda lõhengu kuulmist isegi siis, kui lõheng on aparaadi otsekoheses läheduses. Lendurid aimavad, et lennuk on tule all ainult juhtudel, kui näevad

lõhengut ehk tunnevad püssirohu lõhna. Seepärast lõhengud lennuki taga ei too ei materjaalset ega moraalseid kasu; lendurid saavad neist teada alles pärast maandumist teiste käest. Lõhenguid lennuki ees lendur ja vaatleja panevad arvatavasti tähele ja seega neis tekib teadmised, et nad on tule all. Juhtub, et lennuk läbib suitsupilve, olgugi lõhengust, mis oli terve kilomeeter maad eespool (lennuki jaoks 25 sekundit), ja lendurid tunnevad püssirohu suitsu lõhna, on põhjust arvata, et nad hakkavad ruttama oma ülesande täitmisega, ja see ongi, mida annab lennukite tulistamine kergetest väli- ja mäekahuritest, välja arvatud üksikud juhulikud pihtamised.

4. Kahuri kohal tiirlevat lennukit ei saa kahurist enne tule alla võtta, kui ta on eemaldunud 1—1½ kilomeetrit. Vaatamata sellele et lennuki liikumise kiirus on 120—180 kilomeetrit tunnis, laskja kahuri ülem laseb tihti välja 4—5 ja enam lasku. Iga minutiga lennuki nurkkallangud vertikaal tasapinnas vähenevad, sihtijal on parem sihtida ja kahuri juuresolijad vaimustuvad rohkem ja rohkem sihtija osavusest. Samal ajal kaugemal eemalolijad, kellel on võimalik hinnata lõhengute kauguskallanguid lennukist, on laskmise edukuse kohta vastupidisel arvamusel. Selgub, et lennuk on kahurist eemale lennanud 8—10 kilomeetrit, lõhengute intervallide lennukini võib mõõta juba kilomeetritega, kahur aga jätkab tulistamist. Sarnased tulistamised võimaldavad sagedaid eksimusi: vastase lennuk maandub õnnelikult 7—8 kilomeetri kaugusel oma eesliini taga, maandumise algus ühtub juhulikult meie šrapnelli lõhenguga, mille suits katab aparaadi, ja nüüd on laskja kahuri juuresolijad arvamusel, et lennuk on meie tulega alla löödud. Sarnased juhud löidki vaele arusaamise lennukite tulistamise edukusest väli- ja mäekahuritest.

5. Laskja kahuri juuresolijatel on iseenesest lihtne määrata lõhengute kauguskallanguid lennukist—pruugib ainult tähele panna, kas lõhengu suitsupilv tema tekki

mise algmomendil on lennukist suurem või vähem: on lõhengust tekkinud suitsupilv lennukist suurem, on enam kui kindel, et lõhengu kauguskallang lennukist on suuresse tegelikult on šrapnelli lõhengu suitsupilv tema tekkimise algmomendil lennuki kogust väiksem.

6. Ettetoodust võib teha järgmised järeldused:

- a) Lennukite tulistamist toimetava patarei ülem peab leppima mõttega, et kergest väli- ja mäekahurist võib lennukit pihata ainult juhuslikult.
- b) Tulistamise eesmärgiks on—mõjuda moraalselt vastase peale
- c) Laskmist peab toimetama nii, et lõhengud tuleksid lenduri vaatevälja, s.o. lennuki liikumise suunas eespool apa-raati. Parem on saada lõhengut 1 kilomeeter eespool, kui 20 sülda tagapool lennukit.
- d) Ei tohi unustada, et lennuki liikumise kiirus on 2—3 kilomeetrit minutis. Seepärast kahurist ülelendava lennuki pihta on võimalik teha vaid 3—4 lasku. Järgnevad lasud, rääkimata ilmaaegsest laskemoona kulust, on ohtlikud selle poolest, et nad võivad liigne kord tabada meie oma vägesid.
- e) Külg- ja eelvaatlejad on tarvilikud mitte tule korrekteerimiseks, vaid teatamiseks, et ilmunud lennuk on tõesti vastase oma. Vaatlejate kasutamine tule korrekteerimiseks aeglustab vaid laskmist.
- g) Lennukite tulistamiseks peab kasutama rühmadesse grupeeritud väljapraagitud kergeid välikahureid. Nendest patareide moodustamine kasu ei too. Muuseas ei tohi unustada, et igat liigset lennukivastast kahurit on parem ära kasutada võitluseks vastase jalaväega, suurtükiväega, tankidega, kuulipildujatega jne.

Seljataguses asuvate punktide kaitsmine lennukite vastu.

1. Jaamade, ladude jne. kaitsmiseks asetatakse lennukivastane kahur kaitsta olevast kohast 2—2½ kilomeetrit eemale. Vastase lennuki ilmumisel alustab kahur laskmist, püüdes luua kaitsta oleva punkti kohal õhus tulitõket, jättes lennukile tegevuse vabaduse.

2. Lennukivastase patarei vaatluspostid tulevad asetada vähemalt 10—15 kilomeetri kaugusele patareist, suunades, kust on kõige tõenäolikum oodata vastase lennukite ilmumist. Vaatlejad ei pruugi omale valida vaatlemiseks erivaatluspunkti, vaid nad peavad viibima sama talu õues või aias, kus asub telefoni (telegrafi) jaam, mille kaudu sünnib patarei alarmeerimine. Nähes binoklist patarei kaitsta oleva punkti suunas lähenevat lennukit, teatab vaatleja sellest viibimata jaama telefonistile (telegrafistile), kes osekohe kokkulepitud viisil alarmeerib patarei. Sarnane asja korraldus annab patareile 5—6 minutit ettevalmistamise aega.

3. Patarei ülem peab laskmise ajal isiklikult viibima mitte mõnel eemalasuväl kõrgustikul, otsides laia ringvaadet, vaid patarei peal, nii et patarei meeskond teda kuuleks.

3. Külgvaatlejad on tarvilikud selleks, et kontrollida, kas tulitõke on kaitsta oleva punkti kohal.

Gaasivastane võitlus suurtükiväes.

1. Diviisi paigunemise raioon jaotatakse: gaasiohtlikkudeks, vähe gaasiohtlikkudeks ja gaasihuta piirkondadeks. Kõik suurtükiväe juhid peavad tähendatud piirkondi tundma maastikul ja nad ära märkima orienteerumispilaanil.
2. Gruppide ülemad teatavad patareide ülematele igal õhtul ilmastiku bülletääni järgnevals ööpäeval. Kõrgemad suurtükiväe juhid peavad hoolitsema selle eest, et bülletään jõuaks õigeaks ajaks kohale. Bülletäänis on märgitud missugused suunad on gaasiohtlikud, missugused mitte. Seega divsuurtül võib orienteerumispilaani järele täpselt ära määrata raioonid, mis järgneval ööpäeval on gaasiohtlikud. Sarnastes raioonides suurtükivägi kõvendab valvet.
3. Patarül, saades teate võimalikust gaasihust, teatab sellest patareisse ja eelvaatluspunkti; eelvaatlajale tuletab ta meelde, et viimane oleks alaliselt kontaktis eesliini kompanii gaasikaitse jaoga. Muutub tuule suun gaasiohtlikuks, peavad eelvaatlaja ja telefonistid valmis olema maskid pähe panema ja gaasialarmi edasi andma patarei peale.
4. On vastase gaasirünnak alanud, avab meie suurtükivägi tule raiooni, kust sünnib gaasi väljalaskmine. Harilikult sünnib gaasi väljalaskmine öösel, mis pärast suurtükituli suuremaid tagajärgi ei anna. Kuid, kui päeval on tehtud gaasi väljalaskmise raiooni kaevikute pihta eellaskmine, võib loota, et meie tekitame kahju vastase gaasikomandole ja purustame osa gaasi balloonisid, missuguste sisu võib laiali valguda vastase kaevikutes. Oletada, et gaasilaine valgub laiali suurtükimürskude löhengute tagajärjel, on ekslik.

5. Väljalastavate paukude arv toru peale minutis ole-
neb suurtükkide arvust, vastase jalaväe rünnaku tõe-
näolisusest peale gaasirünnakut, päeval toimetatud eel-
laskmise täpsusest jne. Üldiselt aga ei tohi paukude arv
olla suur: 1) gaasirünnak võib kesta vaheaegadega kokku
mitu tundi, mis aja jooksul suurtükivägi ei suuda vahet-
pidamata intensiivselt tulistada, 2) mõjuv on ainult
laskmine pommidega ja flankeerivate gra-
naatidega.

6. Alustab vastase jalavägi gaasirünnaku vaheaega-
del oma rünnakut, avab suurtükivägi tõkketule. Eelvaat-
lejad ja jalaväelased peavad suurtükiväele teada andma:
1) iga gaasilaine väljalaskmise algusest, 2) gaasilaskmise
lõppemisest, 3) alanud vastase jalaväe rünnakust. Kuna
harilikus maskis telefoniga rääkida ei saa, sünnivad lä-
birääkimised patareidega kokkulepitud signaalide järele
summeri abil.

7. Gaasirünnaku ajal võib vastane gaasi väljalask-
mise raiooni naabruses põletada suitsu tekitavaid laen-
guid, püüdes moondada tõelist gaasi väljalaskmise rai-
ooni. Seepärast peavad suurtükiväelased püüdma igati
kindlaks määrata, et raioon, mida nad tulistavad, on
tõesti see, kust sünnib gaasi väljalaskmine. Kogemused
on näidanud, et sarnased eksimused on võimalikud.

8. Kahjuks, on välja kujunenud vaade, et patareide
tulepositsioonide raioonini vastase gaasirünnak ei küüni.
Gaas aga on ohtline 5—8 ja enam kilomeetri ulatusel, ar-
vates väljalaskmise punktist. Seega patareide tuleposi-
tsioonid, eelikute ja kuulikastide asukohad, on alati gaa-
siohtlikus piirkonnas, eriti, kui silmas pidada asjaolu,
et nad asuvad harilikult rohkem madalatel kohtadel.
Seepärast on tarvilik, et kõik suurtükiväe-
lased oleksid gaasitatud ja alati valmis
gaasikaitseks. Hobuste päästmiseks tarvitata-
vad tuled ja suitsulaengud toovad kasu ainult siis, kui neist
suudetakse luua katkemata põlev riba kogu gaasirün-
naku välteks, s. o. mitmeks tunniks.

Tankidevastane võitlus.*)

1. Suurtükiväe tankidevastase võitluse reeglite väljatöötamisel peab arvestama järgmiste põhialustega:

- a) Tanki liikumise kiirus on enam kui 5 kilomeetrit tunnis, s. o. ta liigub kiiremini kui jalakäija.
- b) Tanki saab vigastada ainult mürsu pihtamisega, mitte aga mürsu kildudega või püssikuuliga.
- c) Tankid ilmuvad vastase paigunemise raioonist ootamata ja juba koidikul võivad nad olla meie kaevikute, isegi patareide tulepositsioonide raioonis.
- d) Tankidele järgneb vastase jalavägi ja hommikuses udus on suurtükiväelastel raske aru saada, missugused meie kaevikutest on juba vastase käes, missugused mitte.

2. Tankide kasutamise taktikat meie täpselt ei tea, kuid arvatavasti saavad nad tegutsema mitte üksikult, vaid viirudena laiadel intervallidel. Võib olla üks osa neist saab ülesande liikuda, peatumata meie eesliinis, meie varude, patareide, staapide, teede sõlmede, sildade j. n. e. raiooni.

3. Tulistamine kinniselt positsioonilt eesmärgiga pihata tanki ja veel poolpimedas-koidikul, on peaaegu lootuseta ülesanne. Arvatavasti suurtükiväe tankidevastane võitlus kujuneb laskmiseks otsekohese sihtimisega. Meie seljatagusesse ilmunud tanke märkab loodetavasti mõni meie

*) See lisa on Kirei poolt kirjutatud, ilma et ta oleks tanke näinud.

patareidest, kelle ülesandeks jääbki tankide hävitamine, kaitstes end tankide kuulipilduja tule eest suutükikilpidega. Eesliini kaevikute raioonis liikuvaid tanke peaksid tule alla võtma eesliini paigutatud kerged kahurid. Lennukivastased rühmad tuleb asetada nii, et nad võiksid hädakorral kaitsta tankide eest tähtsaid teedesõlmi, sildu j. n. e. Ettetoodust on näha, et suurtükiväe tankidevastane võitlus oleneb suuresti kasutada olevast suurtükkide arvust.

4. Ettevalmistades end vastase positsiooni läbimurdeks, mil on kokku koondatud suuremad jõud ja materjalide hulgad, peame sissevõetud platsdarmi kaitseks ette nägema tankidevastase võitluse vastavas kaitseplaanis.

Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni
Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni	Vastase positsiooni

Suurtükiväele vajaliste tabelite ja skeemide nimestik.

(Loetlud tähtsuse järjekorras).

Lisa 4.

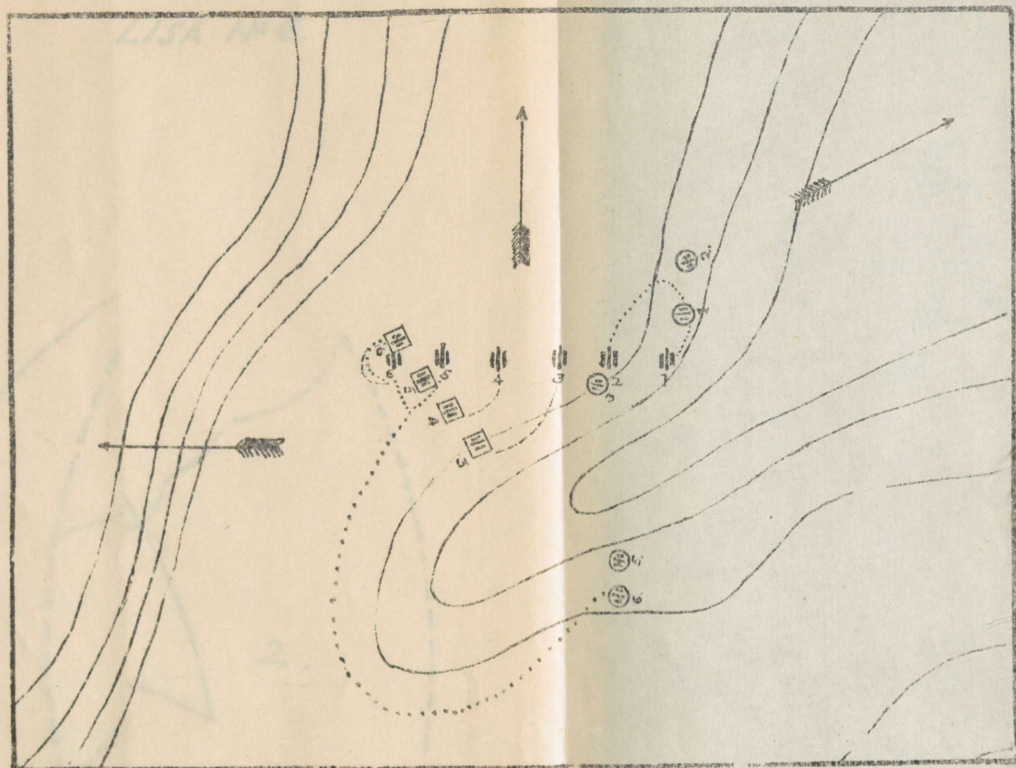
58

Jrk. nr.	Tabeli või skeemi nimetus.	Divsuurtülil.	Grupülil.	Patarülil	Märkmed.
1.	Orienteerumisplaan, kuhu on peale muu peale kantud kõik meie ja vastase patareide tulepositsioonid ja vaatluspunktid.	Vajalik.	Vajalik.	Patarei ülem, ohvitserid ja vaatlejad märgivad plaanil ringiga märgid, millede pihta eellaskmine toimetatud. Patarei ülem märgib oma plaanil kõikide teiste tähtsamate punktide juurde väljaarvestatud laskeandmed.	Tingimata tarvilikud.
2.	Litografeeritud tabel patarei kõikide suurtükkide laskeandmetega märkide kohta, millede pihta on eellaskmine toimetatud.	Mitte.	Mitte.	Peab olema patarülil, rühmülidel, patarülabil ja tema asetäitjal, kõikidel vaatlejatel ja igas vaatluspunktis.	
3.	Diviisi suurtükiväe tegevuse plaan (tabel).	Vajalik.	Vajalik.	Mitte.	
4.	Grupi üksikasjaline tegevuse plaan (tabel).	Mitte.	Vajalik.	Vajalik.	

5.	Vaatluspunkti päevaraamat.	Peab olema kokkuvõte täht- ajalisteks ette- kanneteks.	Peab olema kokkuvõte täht- ajalisteks ette- kanneteks.	Peab olema igas tegutsevas vaatluspunktis.
6.	Side skeem.	Üldine, kuni patareide keskjaa- madeni sisse arvatud.		Üldine ja üksikasjaline patarei kohta.
7.	Nägemata alade skeem.	Teisendid grup- pide omadest.	Kokkuvõte pata- reide omadest.	Kokkuvõte kõikide patarei vaat- luspunktidest.
8.	Patareide laskesektorite skeem.*)	Kogu diviisi pa- tareide kohta.	Kõikide nende patareide kohta, mis ulatavad tu- listada grupi vastutada olevat riba.	Oma patarei kohta.
9.	Tabel, millesse on kokkuvõetud üksikasjalised andmed vastase patareide, vaatluspunktide, pei- dikute, varude, staapide ja tee- de kohta.	Seatakse kokku patareide vaatluspunktide päevaraamatute, õhu- pallide, lendurite, ülesvõtete vastuluure ja vangide andmetel. Lito- grafeeritakse ja saadetakse laiali kõikidesse patareidesse. Vastase positsiooni läbimurde ettevalmistamisel on see tabel hädatarvilik.		
10.	Perspektiiv visandid.	Orienteerumisplaani olemasolul erilist kasu ei too, kuid hää täit- mise korral illustreerib orienteerumisplaani.		

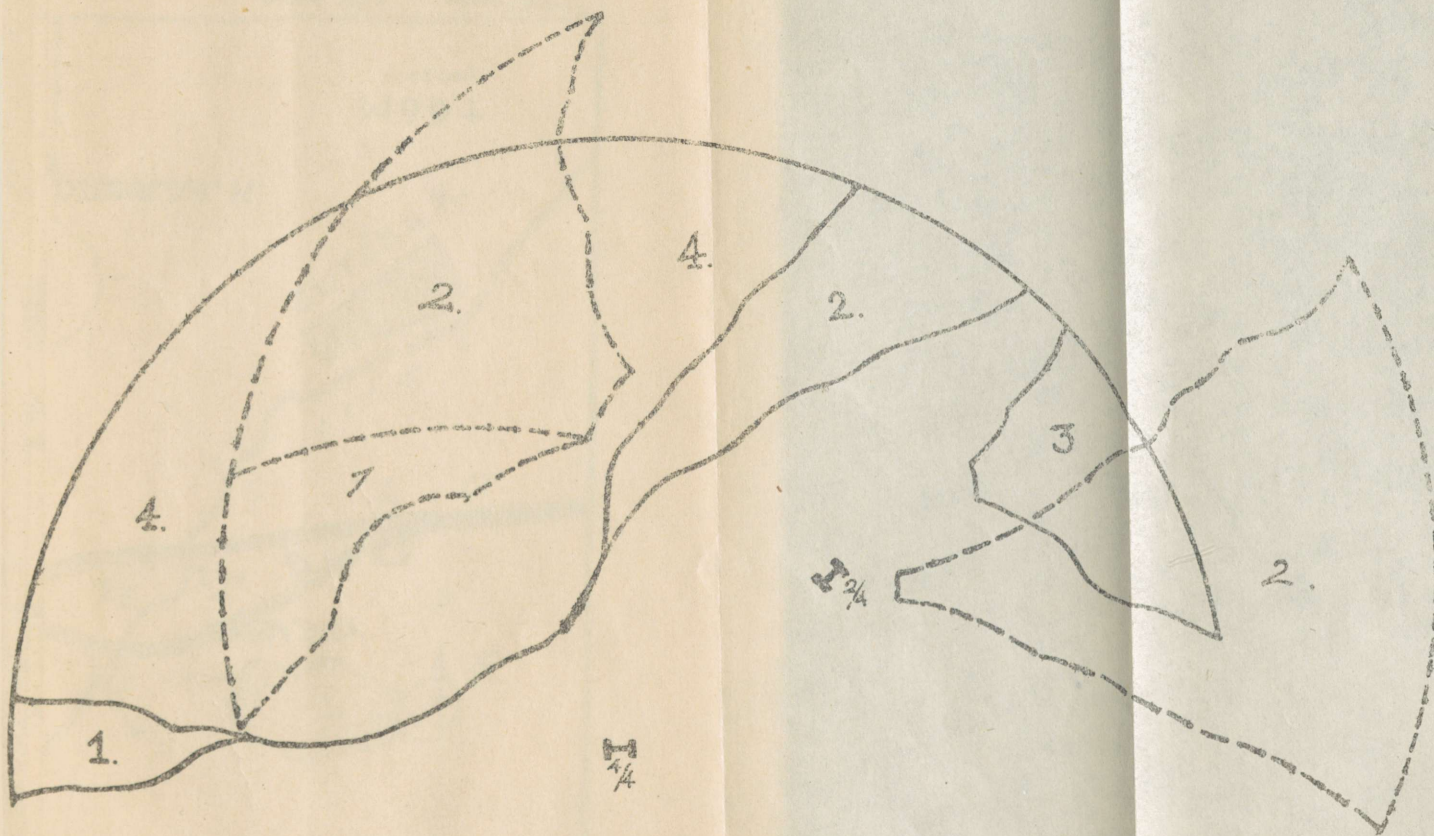
Võimalust
mööda.

*) See skeem on tarvilik divsuurtülile ja grupüllidele algusest peale suurtükiväe kaitseplaani koostamisel.

PATAREI TULEPOSITSIOONI SKEEMI NÄIDE.

- ▬ KÕIK 6 SUURTÜKI ALALISELT SUUNITUD PATAREI VASTUTADA OLEVATE RIBASSE.
- ▬ NÄABERT PAREMALT POOLT SAABAD ABISTADA AINULT 4 VASAKUT SUURT; NEID TULEB ÜMBERVEERETADA KATEL; INTERVALLID SUURT. VAHEL 9 SAMPU.
- ⊙ VASAKPOOLSE NÄABRI ABISTAMISEKS 3 PAREMAT SUURTÜKKIVEERE-
TAKSE ÜMBER KATTE PEAL. — 2 VASAKUT SUURTÜKKI TÕUKSE
UUTELE ASUKOHTADELE HOBIKSTEGA. 4-12 SUURT. JÄAB ASUKOHA
PIIUDUSEL PAIGALE.

PATAREI LASKESEKTORI SKHEMI NAIDE.

- 1 - SKHEM JOONISTATAKSE ORIENTEERUMIS-PLAANI MÖÖDUS VAHADABERILE .
- 2 - 4-JA SUURTÜKI LASKESEKTORID ON NAIDATUD -
- 2-HE ERAUPI JESVA SUURTÜKI LASKESEKTÖRID -

LISA N° 7.

SUURTÜKIVÄE KAITSEPLAANI TABEL

Lisa 8.

1		2	3	4	5	6				7					8		9	10	
Missugune grupp ja missuguse rügemendi lõik	Patareide järjekorranr.	Suurtükide arv ja patarei ardivisjonis	Tulepositsiooni asukoht	Missuguseid numbreid saab tulistada	Üldise rünnaku tagasilöömine				Rünnaku tagasilöömine kõrg. 419 peale					Lisaülesanded	Iga patarei numbrid oma märgid järgmiste numbritega	Missuguseid märke naaberdiviisi piirkonnas ja mitme suurtükiga saab tulistada			
					Vastu ettevalmistus	Harilik tõkettuli	Vastane vallutas 1-se kindlustatud joone	2-se kindlustatud joone kaitse	Vastu-ettevalmistus	Kõvendatud tõkettuli	Vastane vallutas meie 1-se kindlustatud joone	2-se kindlustatud joone kaitse	Parempoolses diviisis			Vasakpoolses diviisis			
						Tõkettule piirkonnad	Meetrite arv iga suurtüki peale; missugune tuli				Tõkettule piirkonnad	Meetrite arv iga suurtüki peale; missugune tuli							
Parempoolne grupp; 1-se jalaväe rügemendi lõik	1	2/1	Mäda järve ääres naaberarmee piirkonnas	604—610	Keemilise laskemoonaga patarei nr. 703 ja peidikud nr. 643 pihta	606 ja 607	560 poolpõikne	606 ja 607	Liigub tagavara posits.	606—609 vaatlemine	606—609 vaatlemine	760 poolpõikne	606—609 vaatlemine	606—609 vaatlemine	1. Bolotistõi org 2. Patarei 703 3. Peidikud 643	Nr. 1 kuni Nr. 50	640-638 (2 suurt.) 637-635 (3 suurt.)		
	2	2/1	2 kilom. loode pool Dsibulka küla	601—608 609 ja 614 (2suurt.)	Keemilise lask. peidikud nr. 640	601 ja 602	340 frontaalne	601 ja 602	681—682	612—614 vaatlemine	612—614 vaatlemine	300 poolpõikne	612—614 vaatlemine	612—614 vaatlemine	1. Grosinsky oja 2. Grosintsõ küla 3. Peidikud 640		645-641 (3 suurt.) 640-638 (2 suurt.)		
	3	2/1 h.	Pšiborovi külas	601—626	Vaatluspunkt 804, ühenduskäigud 641	Org 606-607 vahekoht	100 frontaalne	Meie kaevikute sõlm 606 ja 607 taga	Liigub t. p.	Peidikud 644, vastase kaevikud 622	622 (pool)	50 poolpõikne	Meie kaevikute „alumine“ sõlm 622 raioonis	618—619	1. Vaatluspunkt 804 2. Rakitno k. 3. Peidikud 640 ja 643		301—325	645—642	
	4	2/3 r.	Nepolomitskymetsa ääres	601—602, 615—634	Vaatluspunkt 801 ja varude pihta	Nimeta oja ja varude pihta	Pikuti	Nimeta oja, varude ja liikuvate patareide pihta	680 lahtiselt positsioonilt	Patarei 710, Bõstritsa org loode pool vabriku varemeid	626 ja 627	90 poolpõikne	Neutraalriba piirkonnad 626—627	Kõrg. 419	1. Vaatluspunkt 801 ja patarei 791 2. Ljubtsa küla 3. Žutska org veskest kuni Žutska küalani 4. Nimeta oja org puude gruppist kuni oja suuni		401—425	642—636	
Keskmise grupp; 2-se jalaväe rügemendi lõik	5	2/2	Pšiborovi k. juures	601, 602 (1 suurt.) 616—630	Ei tulista	617, 618 ja 619	300 flankeeriv	617—619	Liigub t. p.	Ei tulista	616—619	400 flankeeriv ja poolpõikne	616—619	616—619	1. Tammik 2. Bõstritsa org vabriku varematest kuni pöödsastega oruni	51—100	645-643 (1 suurt.)		
	6	2/2	Lääne pool Nepolomitsky metsa	601—603, 610—626 604—609 (1 suurt.)	Srapnelliga telef. juhtmes-tiku pihta Tammikus; keemilise lask. vaatl. p. 805 ja 806	615 ja 616	260 poolpõikne	613 ja 616	685	Srapnelliga juhtmes-tiku Tammikus; keemilise lask. 805 ja 806	622 (pool) 623 (pool)	70 poolpõikne	622 ja 623	Bõstritsa org pihta meie 1-se kindlust. joone taga	1. Žutska jõe org 2. Roheline org lagunenud küünist kuni staabi ojani 3. Kuuskedega oja				
	7	2/3	Kõrg. 419	605—614	Ei tulista	613 ja 614	300 flankeeriv	612—614	Liigub t. p.	Ei tulista	611—613 vaatlemine	450 flankeeriv	Liigub t. p.	Liigub t. p.	1. Žutska jõgi kuni Bolotistõi oja		601—613 1 suurt.		
	8	4/3	Gaivoronka küla juures	605—620 621—627 (3 suurt.) 628—630 (2 „) 631—634 (1 „)	Srapnelliga telefoni juhtmes-tiku pihta Rohelises orus; keemilise lask. patarei 713 ja ühendusk. 640	608 ja 611	300 poolpõikne	608—612	684 lahtiselt positsioonilt	Keemilise laskem. pat. 713 ja kaevik. sõlm 644	624 (pool) 625	80 poolpõikne	624 ja 625	685 ja 686 vahekohta	1. Rohelise org ülemots kuni lagunenud küünini 2. Patarei 713		101—150		
	9	2/1 h.	Lääne pool Nepolomitsky metsa	601—625	Peidikud 643, ühenduskäigud 611 vastas	612 (org)	120 frontaalne	Meie kaevikute sõlme pihta ohvitseri haia juures	683	Kaevik. sõlm 645	624 (pool)	50 poolpõikne	Meie ristkaevikuid 624 ja 625 vahekoht	Keskjaamaga orgu	1. Vaatluspunktid 802, 805, 806 2. Patarei 713 3. Rakitno küla		326—350		
Vasakpoolne grupp; 3-nda jalaväe rügemendi lõik	10	2/4	Lääne pool Pšiborovi küla	601—604, 622—634	Ei tulista	625, 626	200 flankeeriv	625, 626 Taandumine keelatud	Liigub t. p.	Ei tulista	626	100 flankeeriv	626	687	1. Oüseti asetab ühe suurtüki eripositsioonile Rakitno küla ja Žutska jõe tulistamiseks raioonis 703	151—200			
	11	4/4	Gaivoronka küla juures	605—608 (3 suurt.) 615—619 (2 „) 620—634	Srapnelliga telefoni juhtmes-tiku Bõstritsa orus; keemilise laskemoonaga pat. 721 ja kaevikute pihta 622	621, 622 ja Bõstritsa org	150 poolpõikne	621—624	687	Sama, mis lahter 6 järele	621 ja Bõstritsa org	100 poolpõikne	621	687	Bõstritsa org vabriku varemteni		601—608 4 suurt.		
	12	6/5	Mikulitsin k. juures	614—616 (2 suurt.) 617—624 (5 suurt.) 625—634	Keemilise laskemoonaga peidikud 656 ja 667	631—634	160 poolpõikne	631—634	686 ja Bõstritsa org Mikulitsin kohal	Sama, mis lahter 6 järele	631 ja 632	80 poolpõikne	631 ja 632	686 ja Bõstritsa orgu Mikulitsin külas	Bjala org kuni Kollase kuristikuni		201—250	601—607 6 suurt. 608—610 5 „ 611—616 2 „	
	13	2/6	1 1/2 kilom. loode pool Mikulitsin küla	618—620, 627—634	Ei tulista	630	100 flankeeriv	630 Taandumine keelatud	Liigub t. p.	Ei tulista	630 (pool)	50 flankeeriv	630	Tõlovoi org	Ei ole		251—300	616—625 1 suurt.	
	14	4/6	Mikulitsin küla loodepoolses servas	617—620 (2 suurt.) 621—634	Keemilise laskemoonaga ühenduskäikude ja sõlmede pihta 627—629 taga	628 ja 629	120 poolpõikne	627—630	Liigub t. p.	Keemilise lask. ühenduskäigud ja sõlmed 627 ja 628 taga	628	50 poolpõikne	628	Liigub t. p.	1. Kõrg. 418 põhjapoolne mitte näha olev külg 2. Pöödsastega org		601—606 4 suurt. 607—613 3 „ 613—622 2 „		
	15	1/2 h.	Kõrg. 419	606—618, 633—634	Vaatluspunkt 802, peidikud 640, 643	Nr. 802			Liigub t. p.	Liigub t. p.	802			Liigub t. p.	Liigub t. p.		1. Blindaažid 643 Žutska orus 2. Moondatud blindaažid 2-se diviisi vastas 3. Pataljoni staap staabi oja juures 4. Žuravno küla	351—400	601—613
	16	2/2 h.	Gaivoronka k. juures	605—634	Vaatluspunktid 810 ja 811 sõlmed 644 ja 645	623 ja 624 (org)	130 poolpõikne ja frontaalne	Meie kaevikute „pea“ ja „alumi-se“ sõlme pihta	Tõlovoi orgu pihta	810, 811 ja 644, 645	623 (org)	50 poolpõikne	Meie kaevikute „pea“ ja „alumi-se“ sõlme pihta	Tõlovoi org	1. Kaevikute sõlmed 644, 645 ja 647 2. Blindaažid 667 ja 656 3. Patarei 721		601—610		
	17	2/3 r.	Peatulepositsioon kõrg. 419 peal; tagavara positsioon ralestikus	601—607 peaposis. 601—613 tagavara posits.	Liigub eri käsu järele tagavara positsioonile ja tulistab patareid 712 ja teisi patareid ning varusid	712 ja varud		Bõstritsa orgu vabriku varematest kohal, vastase liikuvaid patareid ja varusid	Kõrg. 419 pihta	Liigub tagavara posits. ja tulistab patareid 712 ning teisi patareid ja varusid	712 ja varud		Sama, mis lahter 6 järele	Kõrg. 419	1. Patarei 712 ja Žuravno küla 2. Kitsarööpalise jaam, mis kilomeeter maad põhjapool 712. 3. Dobropole k. ja paplitega mõis (divistaap)		426—450	612—624	
Alluvad 3 jalaväe rügemendi ülemale	18	Kaks kindlus. suurt.	Nr. 617 taga; teine 2-se diviisi nr. 3 taga	625—627 (parempoolne) 627—629 (vasakpoolne)	Ei tulista	627	100 flankeeriv	627 Taandumine keelatud		Ei tulista	627	100 flankeeriv	627 taandumine keelatud		Lisaülesandeks on tankide tulistamine otsekohese sihtimisega		601—603		
Alluvad diviisisuurt. ülemale	19	2/Ari-saka	Nepolomitsky metsa loodepoolses servas	680, 684, 685	Tulistab lennukeid; häda korral 680				Tulistab lennukeid										
	20	2/Ari-saka	Gaivoronka küla juures	681—683, 686—687	Tulistab lennukeid; häda korral 683				Tulistab lennukeid; häda korral 686										
Parempoolse naaberdiviisi omad	21	4/1	1 kilomeeter põhja pool Mikulitsin k.							Keemilise lask. pat. 725, granaatidega 629 ja 630	629, 630 (pool)	120 poolpõikne	629 ja 630	Liigub t. p.		Numbrid, missuguseid tarvitavad oma patareid, juurdelises tähta Näiteks: Nr. 145a, Nr. 370a			
	22	4/2	Mikulitsin k.							Granaatidega pikki mõõda 633 ja 634	633 ja 634	130 flankeeriv	633 ja 634	Bjala jõe org					
	23	2/1 r.	Mikulitsin k.							Kaevikute sõlm 649 ja lohk 630 taga	630 (pool)	50 poolpõikne	Meie kaevikute sõlm 631 taga	Täidab oma diviisi ülesannet					
Vasakpoolse naaberdiviisi omad	24	6/6	1 kilomeeter põhja pool Dsibulka k.							610 ja 611 vaatlemine									
	25	2/5	Ida pool Mäda järve							601, 602 ja 603 vaatlemine									

Märkused: 1. Iga patarei märgid ja laskesektorid näidatakse rohkem üksikasjaliselt grupi kaitseplaanis. Samas plaanis peab ettenägema patareide side järjekorra pataljoni ülematega ja muud peensused.
2. Tabeli lahter 7-as on ettenähtud suurtükiväe tegevus rünnaku tagasilöömisel kõrg. 419 peale. Tegelikult peaks kaitseplaani ettenägema suurt tegevust rünnaku tagasilöömisel ka teistes võimalikkudes suunades.
3. Lahtrites „vastane vallutas 1-se kindlustatud joone“ peaksid patareid tulistama neutraal riba, meie eeslinni kaevikuid ja nendest väljapääsusi.

Diviisi suurtükiväe ülem — A.

A

7219

58403

9
1